

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ephemeris Ecclesiastica Concionatorvm Hoc Est Considerationes Methodicæ Sev Veritates Practicæ

Ex Vita Domini Jesu, Sanctorumque Gestis In Singulos anni dies mira
facilitate & solertia distributæ ... ; Cum indicibus necessariis

Pars Æstiva - A Dominica SS. Trinitatis, ad Dominicam decimamquintam
post Pentecosten

Haineuve, Julien

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Dominica SS. Trinitatis, Quæ est prima post Pentecosten.

urn:nbn:de:hbz:466:1-44226

DOMINICA

SANCTISS. TRINITATIS.

QVÆ EST

PRIMA POST PENTECOSTEN.

Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus exercituum. II.6. Apoc. 4.

VERITAS PRACTICA.

Perversa quædam est in mundo Trinitas, quæ nisi cavetur, divinam in nobis pervertit Trinitatem.

RATIO EST, Quia tunc divina in nobis Trinitas perversi dividenda est, quando vel errore in intellectu, vel concupiscentia in voluntate, tria hæc quæ sunt præcipua mysterij capita violantur. Unitas essentia, Trinitas personarum, & æqualitas perfectionum.

Sed triplex concupiscentia de qua dicitur; Omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ; Perversa quædam est in mundo Trinitas quæ nisi cavetur, tria hæc præcipua capita in nostra violat voluntate.

Ergo & divinam in nobis pervertit Trinitatem. Quod cum sit summo opere detestandum, apparatus quam sit cavenda triplex illa concupiscentia.

I. PUNCTUM.

QUOD universim Scriptura monet ne de rebus divinis & sublimibus sermones & discursus multiplicentur, hoc particulatim de Mysterio Sanctissimæ Trinitatis sancti Doctores dictum volunt; *Nolite multiplicare loqui sublimia gloriantes.*

Non vetat omnino loqui, sed multiplicare loqui, id est, nimis multa & plura quàm necesse sit ad fidem & cultum Divinitatis; Et certè necesse est omnino loqui de hoc Mysterio, cum primum hæc mensura pars servia.

sit quod loqui & audire debeamus, quia primum est & magis necessarium quod credere & colere teneamur: sed cum tam multa sint in eo sublimia, recondita, singularia, & singulariter excellentia nostri animi intelligendi facultatem, periculosum est ne si plura quàm par sit multiplicetur, sit potius curiositatis & vanitatis, quàm religionis & observantiæ quæ summa tamen adhiberi debet in hoc recolendo Mysterio.

Hoc ipsum est quod commendabat Sapiens: *Altiora sensu quaesieris, & fortiora te ne scrutatus fueris; sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus ejus ne suavis curiosus. Quæ quidem curiositas sitimenda est in operibus Dei quæ dicuntur ad extra, quàm id magis cavenda est in iis quæ sunt ad intra quæ venerationem atque admirationem magis postulant quàm discursum?*

Nec leviter prætereundum est quod dicitur, *quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper*, nam perinde est ac si diceretur, quando de Divinitate cogitas, cogita semper seu potius de excolenda voluntate tua per veram obedientiam & charitatē, quam de colendo intellectu per multam scientiam & cognitionem; neque enim minus obesse ad debitum Deo cultum exhibendum, depravata per concupiscentiam voluntas, quàm corruptus per errorem intellectus. Unde graviter S. Leo: *Virum Catholicum sicut nullo implicari errore, ita nulla oportet cupiditate violari.* Cur enim vitandus est error, nisi quia repugnat veritati quæ necessaria est credendis & colendis mysteriis? Sed nonne charitas æque necessaria est colendo Deo ac veritas, & nonne charitati æque repugnat præ-

Ecc. 3.

1. Joan. 2.

1. Reg. 2.

Δ

VR

va cupiditas, atque error veritati? Nonne ergo æque cavenda cupiditas? Nonne ergo æque cogitandum de illa cavenda, ubi de divinis mysteriis agitur, atque de errore vitando?

Quoniam obrem ad divini cultus praxim sic est propolita veritas quæ modo expendatur, ut in ea expendenda simul intelligamus, quod sicut in intellectu ita involuntate nostra, constituitur aut evertitur divinitatis cultus, sicut in intellectu per errorem evertitur, ita in voluntate per cupiditatem, sicut demum in tribus quæ sunt præcipua Mysterij hodierni capita versari potest error, ita in his ipsis perversa sistit cupiditas, quæ cum sit triplex triplicem quandam in mundo facit Trinitatem, quæ divinam in nobis planè pervertit, nisi diligentissimè caveatur.

Ac primo quidem tria illa quæ dicuntur præcipua Mysterij SS. Trinitatis capita vide quam commodè comprehendantur verbis allatis, Sanctus, sanctus, sanctus, Dominus Sabaoth seu exercituum. Quod enim in singulari numero dicitur sanctus, unus esse Deus & Dominus intelligitur; unus unitate essentiali, substantiali, & naturæ, nec ullo modo possunt esse plures. Non est sanctus ut est Dominus, neque enim est alius extra te est quidè alius intra sed non extra; & ita est alius intra ut non sit aliud, inquit S. Joannes Chrysostomus.

I. Reg. 2.

Quod verò ter repetitur sanctus, trinus esse in personis Deus demonstratur, ut alibi passim scripturæ declarant distinctius: Pater, Verbum, & Spiritus S. & hi tres unum sunt. Pater seipsum intus perfectam sui generat imaginem, qui Filius ejus est ejusdem prorsus substantiæ; non est enim otiosus & infæcundus, ille qui dat omnibus creaturis vim producendæ simile. Nunquid ego qui alios parere facio, ipse non pariam, dicit Dominus? si ego qui generationem ceteris tribuo, sterilis ero, ait Dominus Deus tuus? Hic autem Filius sic a Patre diligitur ut Patrem similiter diligit, atque ex hac mutua dilectione producitur tertia Persona quæ Spiritus S. dicitur, ejusdem etiam cum Patre & Filio naturæ & substantiæ, non creatus nec genitus, sed procedens ex utroque.

I. Joan. 5.

Ij. 66.

Nihil quidem in creatis est simile, sed tamen a creaturis possunt deduci quædam similitudines quæ hanc Trinitatem Personarum representant ut in sole, substantia est solis, radius, & calor. In anima, tres sunt facultates, memoria, intellectus, & voluntas. In fonte reperitur scaturigo, fons & rivus. In arbore, radix, truncus, rami. In speculo, materia speculi, species rei representatæ per speculum, & ejusdem reflexio ad oculum. In sermo-

ne seu verbo, res concepta, conceptus, & expressio: sicut in aliis pluribus.

Quod denique sanctus & simili prorsus modo ter sanctus dicitur Dominus, sic perfectus in substantia & æqualiter in personis & attributis perfectus esse agnoscitur; nam licet innumeræ sint aliæ perfectiones, una tamen omnes comprehendit factitas, & idcirco præcipuè memoratur, quia nobis præcipuè proponitur imitanda; non potentia, non altitudo, non scientia, non independentia quam perverse rebellis angelus & primus homo ambierunt; sed sanctitas quæ omnibus commendatur: Sancti eritis, quia ego sanctus sum. Levit. 19. 1. Pet. 3.

Hæc sunt itaque tria præcipua quæ de Patre, de Filio, & de Spiritu S. sine differentia discretionis sentienda proponuntur, ut in confessione vera sempiternæque Deitatis, & in personis proprietas, & in essentiali unitas, & in maiestate adoretur æqualitas, quam laudant Angeli atque Archangeli, Cherubim quoque ac Seraphim, qui non cessant clamare quotidie una voce dicentes: Sanctus, sanctus, sanctus Dominus Deus Sabaoth. Sic adora, sic venera, sic conclude: quandoquidem in his tribus summa credendorum de mysterio Trinitatis consistit, si quid contra in intellectu per errorem, aut in voluntate per concupiscentiam opponatur, planè in nobis destrui & perverti divina Trinitas dici possit & debeat, quia sic fides per errorem perit, & charitas per concupiscentiam; per eunte autem fide & charitate, perit aut pervertitur divinus SS. Trinitatis cultus, qui in illis maximè virtutibus situs est, ac tandem ubi perversus est Trinitatis cultus, nonne ibi perversa dici potest & ipsa divina Trinitas?

O altitudo divitiarum non modò sapientiæ & scientiæ Dei, sed & bonitatis & potentæ, qui sic patitur à nobis sua in divinitate & notata violari & offendi!

II. PUNCTUM.

SED triplex concupiscentia de qua dicitur: omne quod est in mundo, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitæ; per-versa quædam est in mundo Trinitas, quæ itra illa præcipua divini mysterij capita in nostra violat voluntate.

In nostra quidem intellectu tres esse possent errorum species, quæ veram eorum trium capitum fidem evertent; ut primò Atheismus, & paganismus qui vel Deum negant aut plures deos faciunt. Deinde Judaismus, Arrianismus, & Sabellianismus qui vel negant Trinitatem personarum, aut distinctionem, aut divinitatem. Denique

nique blaſphemiæ horrenda mōſtra quæ vel divinam providentiam & ſcientiam vel bonitatem & juſtitiam diſſidentur. Sed in his non immeramur quia contrâ per Dei gratiã, *fide ſtamus.*

Verùm non ita forte credimus aut intelligimus quæ de cupiditate dicuntur, ac proinde illa fuerunt expreſſius diſtinguenda quæ modo ſingulatim & accuratè expendèntur per tria illa capita, quorum primum eſt de unitate Dei, quàm concupiſcentia tam verè deſtruit & pervertit quàm verum eſt per concupiſcentiam committi peccatum mortale, & in quolibet mortali peccato poſi ultimum ſiorem.

Non ſemper quidem mortale eſt quod parit concupiſcentia, ſed quoties tale parit peccatum, ſemper ita conſans & verum eſt quod in eo ponitur ultimum ſiis, ut id de fide ſit, hoc autè poſito quid ſequitur niſi unitatem Dei deſtrui? nam cum ſit ita proprium Deo, eſſe ultimum noſtrum ſinem ut niſi talis eſſet non eſſet Deus, certè peccator qui hanc à Deo tollit perfectionem, quantum in ipſo eſt, tollit ab eo Divinitatem à qua inſeparabilis eſt illa perfectio, & dum illam ipſam perfectionem attribuit creaturæ quæ eſt objectum ſui peccati, ponit in ea ſimul quandam divinitatem ſeu quandam idoli & idololatriæ ſpeciem, non quidem iudicio & cogitatione, ſed affectu & æſtimatione, ut loquuntur Theologi conformiter ſacræ Scripturæ ſanctis que Patribus.

Conſitentur ſe noſſe Deum, inquit Apoſtolus, *ſed autem negant.* Id eſt ſpeculativè & intellectu, fatentur eſſe Deum vel illum: eſſe Deum, qui credendus & colendus proponitur: ſed voluntate & affectu illum negant, quatenus id omne faciunt in praxi circa objectum ſui peccati quod ſoli Deo debetur; nempe ſic toti cogitant, ſic laborant ſic afficiuntur, ſic moventur, ſic eo intentiones & affectus omnes dirigunt quaſi illud quod concupiſcitur eſſet Deus, quod erat ſoli Deo dandum negant, & quod erat negandum creaturæ, concedunt. *Committunt verum*, inquit idem Apoſtolus, *veritatem Dei in mendacium, & colunt, & ſerviunt creaturæ poſius quam Creatori.* Quod & S. Petrus appoſitè exprimit, dum uno verbo ait, *Eum qui emit eos, Dominum negant:* q. d. licet fateantur ſe ab eo emptos & ſe ejus eſſe ſervos, tamen id verbo tenus dicunt, nam reiſa, non ei ſerviunt, ſed ventri, vel honori, vel pecuniæ, ſeu potius concupiſcentiæ quæ fertur circa illa objecta, unde & vocat illos *ſervos corruptionis*, & addit rationem, *in quo enim quis ſuperatus eſt, huius & ſervus eſt.* Sic & rurſum Apoſtolus: *hujus modi*

enim Chriſto Domino noſtro non ſerviunt, ſed ſuo ventri. Quod ut maniſteſtius ſignificet quam ſit oppoſitum unitati Dei, addit alibi: *Quorum Deus ventareſt;* & de cupiditate pecuniæ, *Idolorum, inquit, eſt ſervitus;* iterumque alibi quod videtur propius dicere de avaritiã, de omni alia concupiſcentia facile eſt intelligere, dum ait: *Mortificate membra veſtra qua ſunt ſuper terram, fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiſcentiam à malam, & avaritiam qua eſt ſimulachrorum ſervitus* q. d. tot ſunt ſimulachra & idola quibus tanquam Deo ſervitur, quot ſunt malæ concupiſcentiæ. Quod diſertis verbis affirmat ſanctus Hieronymus in illum pſalmi verſum, *non erit in te Deus*

Phil. 3. Eph. 5.

Coloſſ. 3.

Pſ. 80.

Sanctus quoque Cyprianus, aut quiſquis eſt author tractatus de duplici martyrio qui apud eum habetur, ſic præclare; *Cum tyrannus dicit, abnega Chriſtum, & immola tibi, ſape lingua negat corde reclamante; quamquam hoc graviſſimum crimen, tamen aliquam impietatis culpam allevat humana natura imbecillitas. Tibi Satanas loquitur per tuam concupiſcentiam: abnega Chriſtum, & eſto dives; ſacrifica Mammona, & Chriſto nuntium remittito; nec dicit, morere, ſed potius ebullit oculos. Et tamen hic ſponte ſui vitium genua Satana, & abnegato Chriſto te totum illi: mancipia! In quibus verbis & aliis quæ plura de hoc argumento habet, adverte non aliter illum velle peccatorem Chriſto renuntiare quam dum concupiſcentiæ ſatisfacit, hoc enim ipſo quo illi ſatis facit, ſtatuit ſibi novam quandam divinitatem, & veram deſtruit: *Vertentur ad me tergum & non faciem!* O pravitatem concupiſcentiæ, ô animi pravè concupiſcentis dementiam!*

1er. 2.

JAM verò quod ſecundum eſt caput, Trinitatem perſonarum multis modis expugnat concupiſcentia ſeu peccatum. Primum quidem eã ſordatur anima in triplici ſua potentia quæ eſt Trinitatis imago, unde in peccator è ſic graviter S. Ambroſius: *Tu qui accepſiſti imaginem Dei, qui habes ſimilitudinem ejus, noli eam irrationabili ſeditate conſumere.* Deinde quia ſingulis perſonis, peccatum ſingularem quandam inferit injuriam; nempe Patri ut Creatori, Filio ut Redemptori, Spiritui S. ut Sanctificanti animam, ſicque creatura perit quodammodo Creatori; perit redemptionis pretium, tot pereunt gratiæ quot receperat vel recepſiſſet anima ſi ſine peccato eſſet: ô quæ perditio!

In capite 15. Lucæ.

A 2 Ter.

Rom. 1.

2. Pet. 2.

Ibid.

Rom. 16.

Tertio denique vel maxime quia unicuique divinae Trinitatis Personae, sic una ex tribus illis pravis concupiscentiis directe opponitur, atque ut est illis opposita sic à mundo adoratur & colitur, ut verbi quidam poeta scripserit apud Cornelium.

In ep. 1.
Ioh. c. 2.

Ambitiosus honos, & opes, & facta voluptas.

Hæc tria pro trino Numine, mundus habet.

Iar. I.

PATER opponitur avaritia seu concupiscentia divitiarum, quia cum prima Persona sit origo bonitatis, & omnium bonorum, quæ effusè communicat sive ad intra ut vocant, sive ad extra: ut pote à qua descendat omni datum optimum, & omnino donum perfectum, ut ait S. Jacobus, nihil illi magis oppositum esse potest, quam illa concupiscentia quæ nimis cupidè rapit aliena, & nimis avidè retinet sua.

2. Pet. 2.

FILIO cuius generatio divina & humana tam pura est ut Pater foeminam nesciat, & Mater vitulum non cognoscat, nefandè opponitur concupiscentia carnis; ac proinde ex iniquis maribus, quos novit Dominus in diem iudicii reservare cruciandos, magis autem eos reservat, inquit S. Petrus quæ post carnem in concupiscentia immunditia ambulant.

Ioh. 14.

SPIRITUI SANCTO qui super humilè & tremementem sermones suos, requiescit, & qui ut ait S. Augustinus, maxime ab humiliter recipitur, & à superbo rejicitur, adversa: ut illa concupiscentia quæ dicitur superbia vitæ, & quæ tumores & inflatos spiritus in homine movet, tam oppositos Spiritui S. ut propterea dicatur, quem mundus non potest accipere, quia non videt, nec scit eum.

Pl. 49.

RESTAT tertium de peccationibus divinis considerare; primò quidem quàm scèdè & procciter pessundentur omnes à concupiscentia seu peccatore. cum enim peccando nullà prorsus rationem habeat divinæ immensitatis & præsentis quam revereri deberet, nullam sapientis aut scientis cui nihil esse potest occultum, nullam bonitatis à qua suscipitur, nullam justitiam quæ peccati pœnas reposcet, nonne quoties peccat, tum in divinas illas insurgit perfectiones? Deinde verò considera quàm virtutis & perfectionum inæqualitatem in Deo ponat pro sua quisque concupiscentia, facile enim avarus credit Deum omnibè superbiam aut luxuriam alterius, sed non ita suam cupiditatem, quam vocat prudentem sollicitudinem. Contrà verò superbus aut carnalis, in avarum quidquid adversus peccatores scribitur, intorquebit: & quæ divina sunt dicta contra superbiam quam vocat animi celsitudinem, intidebit, Existimasti iniquo quod ero tui similis?

Denique quod ait S. Bernardus de voluntate propria, propriè de concupiscentia concupita seu voluta debet intelligi: Nunc autem & ipsum, inquit, quantum in ipsa est, Deum perimit. Omnino enim vellet Deum peccata sua aut vindicare non posse, aut nolle, aut eam necece. Vult ergo eum non esse Deum, qui quantum in ipsa est vult eum aut impotentem, aut injustum esse, aut insipientem. Cruelus planè, & omnino execranda malitia, quæ Deum potentiam, justitiam, sapientiam perire desiderat. Id quidem horribile est, verè: sed factio quàm longè est horribilius?

Serm. 3. de
resur. Do.

III. PUNCTUM.

HINC ergo patet quàm verè triplex illa, quæ in mundo est, concupiscentia sit velut perversa quaedam in mundo Trinitas, quæ nisi dilgentissimè carvatur, divinam in nobis pervertit Trinitatem. Sic enim in re concupita peccator acquiescit, ut in ea suum summum bonum suamque beatitudinem videatur ponere. Probè scit impius, aut profecto scire debet, ex peccato, cœlestem illam & æternam perire felicitatem, nihil tamen curat satis se beatum putat si, quod concupiscit, possideat, vellet nullam aliam esse felicitatem præter concupiscentiam, aut se aliam simul facile consecuturum. sibi fingit: atque interim quod pro sola divina & beata Trinitate fruenda deberet facere, facit pro sua triplici concupiscentia, quod facere quid est aliud quam se velut Deum habere, prohi nefas! & unum illum æ trinum Dominum quem columbæ cœli pavent, & ad cuius nutum contremiscunt adnegare, despiciere, aspernari? O superba cœli super hoc, & porta ejus desolamini vehementer! fieri ne potest ut homo hæc faciat, ut Christianus hæc credat & cupiditati peccando cedat!

1. Cor. 2.

Multum refert in hac materia probè illud intelligere, quod de ultimo fine & summo bono in re concupita posito, atque à divinitate sublato dicitur; hinc enim tota peccati gravitas & tota concupiscentis pernicies. Quàm sint autem vera, quæ dicta sunt, sic universim confirmat S. Augustinus, ut, quæ de una dicit concupiscentia avaritiam seu de avaritia, de aliis facile intelligatur. Lib. 2. de Perversi, inquit, & avari, frus volunt nummo, c. 25. uti autem Deo, quoniam non nummum propter Deum impendunt, sed Deum propter nummum querunt, quia nimirum licet Deum agnoscat, & reverentur tanquàm eorum omnium parentem, immoderatis tamen affectibus quo in foribus pecunia inhaerent, &

1170

sum ultimum & summum bonum esse & factio negare videntur, itaque in pecunia conquiscent, ac si nulla Dei cura & providentia egere deberent unquam.

Tob. 4.

Hæc declarari possent fusius, sed ad praxim, illud Tobiz tibi tuisque familiare sit, atque in & cassiduum. Omnibus diebus visa tua in mente habeto Deum, & cave ne aliquando peccato consentias. In mente habeto, Deum unum esse, & Trinum & Sanctum; & hanc unitatem & trinitatem & sanctitatem per peccatum violari! Si nolles errorem in intellectu, noli cupiditatem in voluntate: si nolles negare intellectum Deum, noli eum voluntate & factis negare. Si nolles crede-

re plures Deos, noli plures peccando facere: si nolles veram & divinam Trinitatem non credere, noli falsam illi & mundanam opponere. Post concupiscentias tuas non eas & à voluntate tua avertere; non regnet peccatum in vestro mortali corpore, ut ostenditur concupiscentie eius; sed neque exhibeatis membra vestra arma iniquitatis peccato, sed exhibete vos Deo. Quid æquius? aut quid contra iniquius?

Eccli. 18.

Rom. 6.

Vide in 4. parte, Fer. 2. Heb. 16. ubi hæc declaratur veritas:

Nisi ab omni cupiditate voluntas, sicut ab omni errore intellectus verè convertatur, vix ulla est vera conversio.

E O D E M D I E

ALIA VERITAS PRACTICA.

Sicut negando potius: quàm affirmando Deus cognoscitur, ita & diligitur.

SENSVS EST, Quod sicut ex duobus modis quibus cognosci potest Deus, nempe negatione & affirmatione, melius negatione quàm affirmatione cognoscitur: ita ex duobus praxiorum generibus, nempe negativis & affirmativis sive positivis, qui sunt duo etiam modi quibus diligi potest Deus, melius negativis diligitur quàm affirmativis, quod est apprimè sciendum, ad vera charitatis praxim.

ALIO magis universalis qua alias in se continet, sive pro cognitione, sive dilectione Dei, hæc est, quia tunc Deus dicitur melius in hac vita cognosci & diligi, quando minus imperfectè cognoscitur & diligitur.

Sed minus imperfectè cognoscitur & diligitur negatione quàm affirmatione.

Ergo sic melius cognoscitur & diligitur: ac propterea modus iste negationis est perquam necessarium scitu & factis.

I. P U N C T U M.

QUOD in sacratissimo divina Trinitatis Mystero magis considerandum est hoc in eius religioso cultu, nobis, est etiam magis observandum.

Quid porro magis considerandum est in hoc sacrosancto Mystero, quàm quòd Deus intellectu suo se perfecte cognoscens, Verbum suum, id est, sui perfectam imaginem generat, & voluntate simul cum suo Verbo sese diligens, Spiritum Sanctum spirat ac producit? Hæc summa

dicendorum omnium, sed summa quæ dicendo nunquàm consummabitur. Non est invenire magis naturalia Dei: cum eorum summa veritas hinc incipit.

Eccli. 18.

Aque hoc est etiam quod in sancto eius cultu, quem potissimum hic spectamus, nobis præcipue venit observandum, ut scilicet intellectum exerceamus ad divinas perfectiones cognoscendas, & voluntatem ad illas ex æquo diligendas. Hi sunt duo pedes quibus ad Deum ambulatur; hæ sunt duæ alæ quibus ad ipsum volatur, & duo brachia quibus eum amplectimur. Ambulatur ab incipientibus in via purgativa; volatur à proficientibus in illuminativa via; & qui dicuntur perfecti, dicuntur in unitiva præsentia illum amplecti. O quis suaves illos amplexus expleret? quis vel alas quibus volatur, aut gressus quibus ambulatur?

Ex multis duo sunt magis generales motus, quibus id agitur & declaratur, negando scilicet & affirmando; quod ut fructuosius, & ad praxim accommodatius fiat, sic ipsos explicandos suscipimus, ut iam ex ipso intelligamus limine, Negando potius quàm affirmando Deum posse à nobis cognosci & diligi.

Ratio pro ducetur commodè; quando de duobus istis modis, quantum satis est ad eorum intelligentiam, ex sanctis Doctoribus aliquid delibatum erit. Primus qui ad Deum cognoscendū illos proposuit, sanctus Dionysius, sic utrumque paucis expressit, dicens, Deum esse *πρότερον* & *επιγεννημένον* *αὐτῶν*, omnium positionem & omnium ablationem: quia videlicet cum eminenter omnia contineat, sic dicitur omnia ponere: At cum illa longè alio modo contineat quàm

Lib. de div. nom. c. 2.

quo concipitur, sic dicitur illa formaliter excludere sive auferre. Quod sancti Dionysii dicitur; qui deinceps de cognoscendo Deo scripserunt, dilucidant duplici similitudine sculptoris & pictoris. Sicut enim sculptor non nisi detrahendo & auferendo subjectam elaborat effigiem; ita qui negando contemplatur Deum, vel quod contemplatur explanat. Contra verò sicut pictor non nisi varia multiplicique colorum additione propositam format imaginem, sic qui affirmatio præclara quæq; de Deo prædicat.

Qui duo certè modi multum valent & concipiendam aliquam Dei noticiam, sed multum etiam deficiunt, & nisi admodum imperfectè quantum ex parte nostra, possunt eam exprimere notionem, non modò quæ Deo digna sit, sed quæ de Deo, quid sit, aliquid dicat. Nam primus cum sit negativus, aperte patet quod nihil de Deo asserat; alter verò qui affirmativus dicitur, affirmat quidem aliquid, sed cum illud aliquid nihil omnino sit quod Deus est, perinde quasi nihil diceret, non magis notificat quid sit Deus post affirmata omnia quàm si de illo nihil affirmasset. Nam quod à creato quovis intellectu non potest capi, quomodo potest exprimi? Quia faciens multiplicata verba, cum omnia simul collecta nil faciant? *Multa dicimus*, inquit Sapiens, & deficiemus in verbis: consummatidatem sermonum ipse est in omnibus. Gloriantes ad quid valobimus! ipse enim omnipotens super omnia opera sum. Ne laboresis, non animi comprehendis. Quis videbit eum & enarrabit? & quis magnificabit eum sicut est ab initio? Sic quando Apostolus ait nos ex parte tantum cognoscere, ac velut in speculo & in ænigmate, nihil aliud ait quàm imperfectè nos cognoscere.

Ecclesi. 34.

1. Cor. 13.

22. q. 44.
a. 6.

Quod & idem profusus est de affectu voluntatis in Deum, qui vel negatione vel positione cuiusdam actus exercetur, id est cum propter Deum declinamus à malo, & facimus bonum. In quo duplici actu exercendo, quantumcunque perfecti sint, qui dicuntur in unitiva esse, non nisi tamen imperfectè Deum diligunt, propter cupiditatem naturalem qua vix omnino exuuntur, & donec plenè defecerit, non est totum cor hominis Deo diligendo, sicut meretur diligi & sicut in cælo diligitur, ut expressè docet S. Thomas secutus sanctum Augustinum.

Atque his ita expositis; jam evidentè patebit ratio veritatis propositæ, quantum ad primam illam præcipuè partem, qua dicitur tunc Deus melius cognosci & diligi, quando minus imperfectè cognoscitur & diligitur. Nam si, ut dictum

est, non aliter quàm imperfectè, quàm ex parte cognosci possit Deus ex diligi quàm diu hic ab illo peregrinamur, quid evidèus quàm quod proponitur, tunc melius & perfectius illud esse quod est minus imperfectum; sicut universim dici posset de quavis animi vel corporis naturali dote, quæ cum rarò perfecta reperitur, perfecta tamen dicitur quæ ad alias comparata minus imperfecta censetur? Quod particulatim & expressè sanctus Thomas refert de primo mandato, quo iubemur ex toto corde Deum diligere, nam postquam dixit, *Deum intendere hoc præcepto ut homo totaliter Deo uniat, quod non impletur plenè & perfectè, nisi quando in patria Deus erit omnia in omnibus?* hæc addit, *Et tamen in via tantò utius alio perfectius implet, quantò magis accedit per quandam similitudinem ad patriam perfectionem.* Ubi & probat illud sancti Hieronymi docentis in expositione Catholice fidei, *Quod maledictus qui dicit Deum impossibile aliquid præcipisse: Nec enim Deus præcepit aliud hic agendum quam quod homo possit: unde si non possit quàm imperfectè, satis est ut quantum possit, minus imperfectè agat; & hoc unum ad perfectionem illi restat, ut quid possit cum gratia videat; & quod posse viderit, enitatur.* Unde inerti animæ præsumenti Deus hoc vel præsertim exprobrat: *Ego scio, ait Dominus, iactantiam eius, & quod non sit iuxta eam virtus eius, nec iuxta quod poterat conata sit facere.*

Ibid.

Lect. 48.

Nunquid animæ tuæ, Lector, nunquid hæc tibi competunt? Responde & prospice, priusquam alios idem interrogas.

II. PUNCTUM.

SED minus imperfectè Deus cognoscitur & diligitur negatione quàm affirmatione.

Primo de cognitione patet: quando enim per modum negativum profiteor me nihil planè posse de Deo dicere vel cogitare, longè profiteor aliquid, quod est sublimius & excellentius quàm quidquid de illo dixerò. Nam quidquid affirmativè dixerò, totum finitum est, & tam angustis circumscriptum limitibus, quantæ sunt intellectus humani angustie: cum verò dico me nihil omnino posse dicere, tunc profiteor Deum esse ineffabilem, inconceptibilem illimitatum, & non minus incomprehensibilem omni creato intellectu, quàm vel loco vel tempore; quod certe tantò est aliquid dignius aut tantò minus indignum aliquid & minus imperfectum, quantò divinam clarius infirmitatem exhibet.

Sic divinus Dionysius, cum de Deo multa

subij.

Iude Myf.
Theol. c.
ult.

In Psal. 26.

sublimiter, cum se nihil dixisse putat sublimius, quam cum dixit, Deum esse non substantiam, non vitam, non lucem, non sensum, non mentem, non sapientiam, non bonitatem, non Deitatem, sed quoddam huic omnibus eminentius & præstantius.

Psal. 85.

Sic Divus Augustinus: Excedat, inquit, cor vestrum omnia visa, & excedat intentio universas cogitationes vestras solennes ex carneeductas à sensibus carnis, & imaginatus nescis quo phantasmate. Totum ab animo rejicite, quidquid occurrerit, negate. Cognoscite infirmitatē cordis vestri: & quidquid occurrerit, quod cogitare posses, dicitur, nō est illud, non enim si illud esset, mihi jam occurrisset.

Idemque rursus aperit ad illum Psalmi versiculū, Non est similis tui in Diis Domine: QUA NTUM autem, inquit, sit dissimilis Deus, non dicit, quia dici non potest. Intendat charitas vestra, Deus ineffabilis est: facilius dicimus quid non sit, quam quid sit. Terram cogitas, non est hoc Deus: mare cogitas, non est hoc Deus. Omnia que sunt in terra, homines & animalia, non est hoc Deus. Omnia que sunt in mari, que volant per aërem, non est hoc Deus. Angelus cogitas, Virtutes, Potestates, Archangeli, Thronos, Sedes, Domini: ationes, non est hoc Deus. Et quid est hoc? solum potui dicere quid non sit. Quartū quid sit? quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit. Quid quartū ut ascendat in linguā, quod in cor non ascendit? non est similis tibi in Diis Domine, & non est secundum opera tua. Sic paucis denique sanctus Gregorius: Omne quod de Deo dicitur, eo ipso jam in dnum est, quo potuit dici.

20. Mor.

34.

Deinde verò de affectu voluntatis in Deum, quod religiosius exhiberi possit negativis quam affirmativis præceptis, hæc suadent rationes. Prima, cum modus volendi sequatur modum cognoscendi, sit autem modus Dei cognoscendi: aptior ille negativus quem vidimus, quid sequitur, nisi ut affectus etiam se illi modo conformet, & tantò affectus voluntatis sit nobilior, quanto se magis intellectui conformabit? Hinc fortè propterea demonstratum Prophetæ, Quod manus hominis esset sub pennis illorum animalium qua volare cernebat, quasi diceretur, ut interpretatur S. Gregorius, affectus & effectus voluntatis sequi volatum seu contemplationem intellectus.

Ezech. 1.

Secundò, cum multò sint plura præcepta negativa quam affirmativa, quis dubitet, quod in illis oblectandis major sit fidelitas & probata virtutis exercitatio? Percurre Decalogum, vel si quæ alia sunt præcepta divina, & videbis omnia præter unum aut alterum, esse negativa. Ra-

tionem reddit sanctus Thomas, quæ hunc nostrum discursum seu institutum probandum valde confirmat, quòd scilicet negatio sese ad plura extendat quam affirmatio; plures sint personæ quibus non est inferenda injuria, quam quibus debita sint præstanda. Denique quod in ipsis etiam affirmativis semper est oppositè negatio, non ita verò in negativis continetur affirmatio; quam obrem, ut dicebam, qui in illis negativis constanter observandis Religiosum præbet, Religionem suam & fidelitatem probat apertius. Sic probatos ipse Deus suos declarat, non tam in bonis quæ faciant, quam in malis quæ caveant. Nunquid considerasti servum meum Job, quod non sit ei similis in terra, homo simplex & rectus, ac timens Deum & recedens à malo? BENEPLACITUM quippe est Domino, recedere ab iniquitate, quasi diceret Sapiens, hoc est quod præcipue placet Deo; qua de re fusius in prima parte.

12. q. 106.
a. 7.

Iob. 1.

Ecclesi. 35.

Ecclesi. 31.

Nunc autem tertio quod declarandum suscipitur, corroboratur firmius ex difficultate naturali, quæ in negativis sentitur gravior quam in aliis: nam cum illa præcipue naturam exacuunt cupiditatem, quanta huius omnino reprimendæ difficultas, tanta est in illis adimplendis præceptis. Da mihi hominem qui nulla rei cupiditate teneatur, hunc ipsum tibi dabo rerum suarum largitorem munificentissimum. Sic drves sine macula id est sine prava cupiditate, qui post aurum non abest, nec speret in pecunia & thesauris, inquit Sapiens, tunc elemosynas illius enarrabis omni Ecclesia Sanctorum, quasi diceret, nulla restat difficultas in affirmativis, si quæ in negativis est, fuerit superata; quapropter ad hanc pervincendam, nonne & vis major est adhibenda, & nonne majus inde colligi potest meritum?

Quarto denique, quod rein attingit proprius, quanto minus aliquid in operibus nostris intercedit de inordinato nostri amore, tanto minus illa sunt imperfecta, sicut quanto minus de inferiori metallo permixtum erit auro, tanto erit aurum purius. At quis nescit in affirmativis, id est in præstandis bonis quæ jubentur vel consuluntur, plus inesse vanitatis, gloriolæ, inconstantiæ, & eorum nescio quæ, privatus nostri amor progenerat vitiorum; quam in negativis, id est in cavendis duntaxat malis, si peccatis; quod vix humanis patet oculis ac ne vix quidquam ipse, qui malū caret sibi quod placeat, reperit, cum totus sit in continenda natura quæ in illa propèdet mala blanditiis. Nonne ideo fortitudinis illa pars potior semper vi-

22. q. 123.
a. 6.

la est,

Ita est, quæ in sustinendis quàm quæ in aggrediendis periculis exhibetur; quia scilicet minus est, quo sibi natu aliter complaceat qui sustinet, quàm qui aggreditur; ac proinde minus imperfectè Deum diligit in tota fortitudine, qui sustinendo diligit & diligendo patienter sustinet, quàm qui audacius propterea vellet arduum aliquid aggredi. Unde in Sacris Proverbiis, *melior est patiens viro fortis* & qui dominatur animo suo, expugnatore urbium. Quo in sensu etiam sanctus Jacobus ait, *Patentia opus perfectum habet*, id est minus imperfectum, quia minus est illius cupiditatis sive amoris proprii, unde imperfecta & manca reduntur opera. O quam multi falluntur in suis quæ putant bona, nec tamen sunt: & in suis quæ non putant, & tamen mala sunt.

III PUNCTUM.

I. 10. Confess. c. 6. Sicut igitur negando potius quàm affirmando Deus cognoscitur, ita & diligitur. Quod utrumque simul egregie videtur complexus Sanctus Augustinus, cum ipse Deo sic loquebatur: *quid autem amo cum te amo? Non speciem corporis, non decus temporis, nec candorem lucis, ecce istis amicis oculis: non dulces melodias suavium cantilenarum omnimodarum, non florum & unguentorum & aromatum suavolentiam, non manna & mella, non membra acceptibilia carnis amplexibus, non hac amo cum amo Deum meum; & tamen amo quandam lucem & quandam vocem, & quandam odorem, & quandam cibum & quandam amplexum, cum amo Deum meum, lucem, vocem, odorem, cibum, amplexum interioris hominis mei, ubi fulget anima mea quod non capit locus, & ubi sonat quod non rapit tempus, & ubi olet quod non spargit flatus, & ubi sapit quod non minus adacuat, & ubi haret quod non detrahit satietas. Hoc est quod amo, cum Deum meum amo. Et quid est hoc? Interrogavi terram, & dixit, non sum: quacunque in eadem sunt, idem confessa sunt. Interrogavi mare & abyssos & reptilia animarum vivarum, & responderunt, non sumus Deus tuus, quare super nos. Interrogavi auras flatiles, & inquit universus aer cum incolis suis: fallitur Anaximenes, non sum Deus tuus. Interrogavi cælum, solem, lunam, stellas, neque nos sumus Deus quem quaris, inquit. Et dixi omnibus his quæ circumdant fores carnis meæ: dicite mihi de Deo meo, quod vos non estis, dicite mihi de illo aliquid: & exclamarunt voce magna, ipse fecit nos. Interrogatio mea, insentis mea: & responsio eorum, species eorum.*

Quæ quidem sancti Doctoris verba, quantum ad negativum cognoscendi Dei modum plana sunt & expedita: sed quid continent ad praxim divinæ dilectionis, quia non ita forte obvium, expendi debet attentius. Primò illud quàm pie, quàm fideliter, quàm cuncte de Deo cognitione habet, statim ad eum diligendum tranfert, non sola cognitione pascit intellectum, sed affectum simul, ac præcipue movet atque inflammat, quia studio: didicerat ab Apostolo, *Et si noverimus* *I. Cor. 13.* *mysteria omnia & omnem scientiam, charitatem autem non habuerimus, nihil sum, nihil mihi prodest.*

Secundò, cum tantò verius diligatur Deus, quantiò verius cognoscitur, vide quàm præverriorem cognoscendi Dei modum utriusque, nempe negativum, quo quidquid bonorum est optimum, ita de Deo negatur, ut simul intelligatur illi aliquid inesse melius; unde ex veteri esse illa que haberi poterit, divinarum perfectionum intelligentia, conformis generatur dilectio, quæ hoc ipso magis perfecta censenda est, quò magis veritas. Congaudet quippe charitas veritati. *Ibid.*

Tertiò divinam dilectionem cum in primis ita puram & defæccatam esse oporteat, ut non solum unus ametur Deus, sed unum in Deo diligatur, quod Deus est; quo id tandem modo intelligi & perfici tur ius poterat, quàm agnoscendo, nihil aliud in Deo esse quàm ipsum Deum? unde autem id agnosco, nisi cum audio, sic de Deo negari omnia, ut cum tamen in illo sunt omnia, non sint aliud quàm ipse Deus? Sic enim audiens Deum esse lucem & non esse, quid clarius, sed quid nobilius, ita inardescit ad amandum Deum ex amore lucis, ut non sit alius amor lucis & amor Dei; sed in luce Deum, & in Deo lucem, quæ Deus est, unicè diligam. *Non sunt* *I. 47.* *prima quibus calefiant, ait Propheta, nec focus ut sedeant ad eum. Quasi diceretur, In solo Deo verus ignescit amor, & verè cor inardescit.*

Nam quod quartò præsertim advertendum, non est tantum in componenda puritas divinæ dilectionis, ut nihil in Deo præter Deum diligamus, sed ut eorum etiam, quæ sunt in nobis & circa eos præter ipsum Deum, qui rebus in omnibus est spectandus & amandus, nihil prorsus velimus diligere, quod est profectò longè difficilius, & tantò magis propterea laborandum, ut à creaturis ad Creatorem penitus animum abstrahamus, atque illius soli simus voluntate, cuius nos esse totos intellectu agnoscinus. At quo tandem modo id agnosci datur luculentius, quàm quo S. Augustinus creaturas interrogat, an sint Deus.

Deus suus, respondent que negativè omnes, non sumus Deus tuus? Quod perinde est ac si dicerent; non sumus principium tuum, non sumus finis tuus, non sumus bonum tuum, Quod in nobis quæris, quære illud supra nos, ne si nos simul ames, minus purè Deum ames. O vox amabilis!

Quintò denique, quod praxim dilectionis apprimè facit; sicut illa est admodum facilis ad Deum cognoscendum via, cum id solum negatur esse, quod revera non est: sic placet ad eum diligendum, nihil accommodatius, quam ut creaturis negetur affectus qui negari debet, Interroga te ipsum quid ames? si respondere possis, non terram, non aërem, non aurum, non honorem non quidquid creatum est, tunc profectò Deum faciliùs diliges, nam sine amore non potes vivere, unde si creaturis amorem negaveris, tunc quem ames, solus Creator supererit, dicetque cum Davide, *Quid mihi est in celo & à te quid volui super terram? Deus cordis mei & pars mea Deus in æternum.*

2f.72.

Quòd si te à creaturis amandis illectum sentis, dic illis, dic audacter, non estis Deus meus, non estis bonum meum, non estis mea requies, non hoc estis quod quæro, cum quæro diligere, Quid proclivius? quid expeditius? si quid diceretur positivè faciendum, excusare forsitan posses sed cum in negatione totum sit positum, quid excusabis? Neque verò putes hac praxi solum evitari malum & nullum agi bonum: nam sic, ut dictum est, Creaturis negando affectum, amoris

ille actus est quem appetitativum dicunt, & qui tanti est pretij, ut valore & merito cæteris etiam præponderare dicatur actibus. Hoc est uno verbo rectè amare, hoc est quod se serò fecisse deplorabat S. Augustinus, hoc est, quod se tandem singulari Dei dono affectum prædicabat; Serò se amari pul. britudo tam antiqua & tam nova, serò te amavi; Ecce insus eras, & ego foris te querebam, & in ista formosa qua fecisti, deformis iruebam. Mecum eras & tecum non eram. Ea me sequebantur longè à te, quasi in te non essent, non essent. Vocasti & clamasti & rupisti surditatem meam. Coruscasti, splendisti, & fugasti cæcitatem meam. Fragasti & duxi spiritum & anhelasti sibi. Gustavi & esurio & sitio. Tetigisti me & exarsi in pacem tuam, Quasi diceret, utrumque simul, ex divino munere accidit, ut cum negarem sensibus quod ex cupiditate appetere, Deus omnino sensu suavior sese tum mihi sic communicaret, ut qui hanc velit participare suavitatem, id præsertim contendat ut neget suis sensibus, quod hic cupidius appetunt. Quod & paulò prius non minùs gratè dixerat, Quàm suave mihi subito factum est carere suavitatibus nugarum, & quas amittere metui fuerat, jam dimittere gaudium erat. Ejicisti enim eas à me, veritas & summa suavitatis: esiebas & intrabas pro tua omni voluptate dulcor, sed non carni & sanguini omni luce clarior, sed & omni secreto interior: omni honore sublimior, sed non sublimibus in se. Vide in 1. parte, Feria 3. Hebd. 3. in Adventu & die 2. Januarij.

1.10.c.27.

1.9.c.3.

E O D E M D I E.

AD HÆC, AVT SIMILIA SCRIPTURÆ VERBA.

Exaltate illum quantum potestis. Ecclesi 43.

Huius rei gratia flecto genua ad Patrem D. N. Iesu Christi, ut possitis comprehendere cum omnibus Sanctis quæ sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum. Ephes. 3.

VERITAS PRACTICA.

Non minùs peccat qui non satis, quam qui nimis Deum scire vellet.

RATIO EST, quia qui nimis Deum scire vellet, idcirco peccare diceretur, quia statutum sciendi hærensus Pars tertia,

modum sive regulam non servaret.

Sed qui non satis Deum scire vellet, non servaret etiam statutam sciendi regulam.

Ergo non minùs peccat qui non satis, quam qui nimis Deum scire vellet. Quod quam sit commune multum & damnosum, patebit ex discursu.

B

I. Purc.

I. PUNCTUM.

Psal. 75.

Osee 4.

H. 5.

Mal. 2.

1. Reg. 2.

2. Cor. 8.

CUM Pfaltes Regius aperte dixerit, notum in Iudaea Deum, & in Israel magnum nomen eius; quid est quod ille Propheta Oseas, qui ex primis prophetis memoratur, hinc potissimum Israelitas arguit, & futurum cum illis iudicium Domino vehementer denuntiat, quod non sit veritas, & non sit scientia Dei apud illos? Nonne hoc mirum dictu & auditu, cum apud illos solos esset Dei scientia? Responderi forte posset Prophetam alloqui separatum Israelitas qui ad idola defecerant: sic enim ait, *audite Verbum Domini filij Israel*, Sed cum paulo post dicat univertim in terra non esse Dei scientiam, manifeste patet non ad solos Israelitas, sed simul ad Judaeos omnes sermonem facere, unde & apud Prophetam alium, haec est Dei vox conquerentis, *propterea captivus est populus meus; quia non habuit scientiam.*

An vero dici posset, quae Davidis & primorum Judaici regni temporum vigeret scientia, sic paulatim extinctam vel sopitam esse, ut vix scintilla restaret ulla; Sed id cogitare vetat, quod nondum deessent sacerdotes quorum labia custodirent scientiam, & ex quibus ore lex requireretur.

Dicendum itaque videtur aptius, quod non esset scientia Dei practica, non esset in praxi scientia quam de Deo haberent, non sicut Deum noverant, ita glorificarent & timerent, quod ex eo vel maxime patet, quia statim ad defectum scientiae Propheta jungit hanc peccatorum congeriem: *maledictum & mendacium & homicidium & furtum & adulterium inundaverunt.* Quasi diceret, hoc est nescire Deum, sic peccare: quod expressè de filiis Heli dicitur, qui cum sacerdotes essent, quia tamen pravi erant & impij, dicuntur filij Belial & nescientes Dominum. Nonne hoc ipsum est quod evidenter significat Apostolus, qui postquam dixit *omnes habere scientiam*, mox paucis interjectis, *sed non in omnibus*, inquit, *est scientia.* Quasi diceret, quod his praesertim nimis patet temporibus, quam multi sunt qui de Deo ac divinis nimis scire appetunt, tam pauci sunt qui satis velint, quo scilicet modo & sine sciendum est. Peccant illi excessu, defectu isti; nec minus forte peccatum est iste defectus, quam ille excessus; quod quia vix credi posset, idcirco praecipue proposita veritas in id incumbit, ut demonstrat, non minus vana peccata qui non satia, quam qui nimis de Deo scire vellet.

Sic autem facile demonstratur, si advertas

quid sit, quamobrem peccet qui plus nimio de divinis scire velit. Nonne hinc peccatum oritur, quod statutam unicuique de divinis sciendis regulam ac praescriptum modum non servet? Nam cum habenda de re quavis scientiae sit virtus aliqua moderatrix, quae nimium discendi appetitum temperet; quanto id magis exigitur in divinis, ubi facilius est labi, & ubi lapsus est perniciosior? Sicut qui mel multum comedit, non est ei bonum, inquit Sapiens, qui scrutator est Majestatis opprimetur a gloria. Quod & alibi sic apertius: *altiora te ne quaesieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed qua praecipit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus.* Quod & serio graviterque sanctus Apostolus: *Dico enim per gratiam qua data est mihi, omnibus qui sunt inter vos, non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem; & unicuique sicut divisit Deus mensuram fidei; Quid clarius? unde sanctus Augustinus, sapite ad temperantiam; temperantia autem, inquit, est modus & temperamentum quo quisque uti debet, ut inter suos sermones se coerceat.*

Quapropter qui hos excedit terminos, peccat, quia discedit ab illius virtutis medio, cujus erat ipsum suis continere terminis, quos extra non nisi praecipit in virum ruat. Deus scientiarum Dominus est, & ipsi preparantur cogitationes. id est, tantum scire de Deo nos oportet quantum ipse velit; temeritatis est plura scire velle, quam velit: perverlus ille est discendi & sciendi appetitus, quo primi nostri progenitores elusi sunt, quam longe sapientior noster Apostolus, qui de se ac de suis: *Nos autem, inquit, non in mensuram gloriamur; sed secundum mensuram regula qua mensus est nobis Deus.* Audi curiose per scrutator rerum divinarum; audi Apostolum profitemem sibi statutam esse regulam, imo & mensuram regula quam non sit ausus praeteregre: tu vero nullis te coerceri sine limitibus, sed quod te feret impetus, audebis arcana illa, quae non licet homini loqui, quae soli Deo nota sunt, velle scrutari? O praesumptio nequissima, unde creata es operi eandem malitia!

II. PUNCTUM.

SED qui non satia etiam de Deo scire vellet, non illam servaret regulam & mensuram sciendi. Nam quid est non satia scire velle, nisi non velle, quod te Deus scire velit, nisi non velle quod possis & quod debeas scire? Sicut enim nimis velle non aliter intelligitur, quam velle plusquam possis & debeas, seu plusquam Deus velit;

sic

2. 2. q. 163.
De studio
satis.

Prov. 25.

Ecclesi. 3.

Rom. 12.

Eph. 47.

1. Reg. 26.

2. Cor. 10.

Ecclesi. 37.

hic planè non satis velle dicendus est, qui non velit, quod velit Deus, qui non velit quod possit & quod debeat: *Qui dixerunt Deo, recede à nobis, scientiam viarum tuarum nolumus.* Cum enim divina voluntas sit regula sive mensura, qua se quisque metiatur, ut de Deo discat & sciat quod sibi sciendum est, profectò non minus illam violat regulam quilibet intra divinam voluntatem agat, quam qui supra se efferat: defectus enim est, quò à mensura seu à medio & à regula perinde disceditur, atque excessu. Unde jam supra S. Hieronymus: *In virtutibus, inquit, nec hyperbas nec ellipses, nec plus nec minus, sed omnia temperata.* Et si à recta via paulum declina veru, non interest utrum ad dexteram vadas an ad sinistram, eum verum iter amiseru, Et sanctus Gregorius Nazianzenus, *Virtutem excessus & defectus peraque labefaciunt, non secus ac regulam additio aliqua vel subtrahit.*

Quamobrem unicuique particulatim attendendum, quid sibi forte deficit ex illa divina scientia, cuius defectu non modò fides in credendis, sed fidelitas in observandis Dei mandatis langueat, unde graviore in peccatum lapsus manifestè contingant. Nam sicut dilectus ait Discipulus, *Qui dicit se nosse Deum & mandata eius non custodit, mendax est: Et rursum omnis qui peccat non cognovit eum:* Sic planè qui nollet Deum sicut potest & debet nosse, non peccaret tam abruptè saltem, tam frequenter & obstinatè. Nam qui Deum novit, novit quid sit peccatum, novit gravitatem, sentit eius pondus, pertimescit eius perniciem, & tandem illud discit fugere quasi à facie colubri.

Discendum itaque diligentius peccatori quid sit Deus quem offendit, qualis quantusque sit in quem tam audacter peccat: & discendum non more Philosophico, non modo Metaphysico & abstracto à sensibus, qualis solet in Schola tradit: sed faciliori quadam & sensibili disciplina quam subministrat Apostolus: *Us possit, inquit, comprehendere cum omnibus Sanctu qua sit latitudo, & longitudo, & sublimitas, & profundum:* Per has enim quatuor quas vocant positionum differentias satis vulgo notas, sic invisibilis & immensus exhibetur, ut ipsis propedum oculis cerni & manibus atrectari videatur: unde Apostolus non timuit verbum illud usurpare, quod alioquin liberius & audacius crederetur, quomodo enim possimus illum comprehendere, qui comprehendendi non potest? At responderetur non potest quidem Deus perfectè, ut in se est, comprehendit;

sed quantum potest à nobis, tunc comprehenditur, si per illa quatuor consideretur.

Est verò aliud in illo verbo comprehendere non minus observandum: nam intellectum non ita proprie spectat quam voluntatem: non tam ad nudam & simplicem de Deo referendam cognitionem, illo excitamur verbo, quam ad affectum ex illa Dei cognitione perimovendum, & ita totum animum persuadendum, ut effectus inde tandem sequatur: atque id comprehendatur & teneatur, quod tanquam finis quæritur: nempe cultus Dei & salus animæ, vel quidvis particularius eo spectans. Sic expressè S. Bernardus: *Ascendamus quadrigam istam, ut pote infirmi & imbecilles, indigentes tali vehiculo, si forte vel sic apprehendamus in quo apprehensumus, id est, huius ipsius vehiculi rationem.* Nam hoc montu habemus ab ipso auriga & primo curru huius exhibitore, ut studeamus comprehendere cum omnibus sanctu, qua sit longitudo, latitudo, sublimitas & profundu. Comprehendere dixit non cognoscere, ut non curiositate contenti scire, tota cura fructu inhiemus, Non in cognitione est fructus sed in comprehensione, alioquin scienti bonum & non facienti, ait quidam, peccatum est ei. Et ipse Paulus alio loco, sic currite, inquit, ut comprehendatis. Quod à paulo post fultius explicat, ut 3. puncto videbitur.

Neque verò etiam putandum est, quod quæcunque quaternario illo Apostolico recensentur, sint unicuique omnia perdiscenda, sed ex multis quæ proponuntur, satis fuerit illa ut quibus assumat, quæ sibi aptiora videbuntur, ut cum divina gratia dicat à malo declinare & bonum facere. Iste est finis instituti de Deo nostri discursus, & hic eius ordo, ut quæ ipse Apostolus exhibet ordinem religiosè observantes, divinam prius essentiam, tum notiora eius attributa in singulis quatuor gradib⁹ pari adoranda cultu considerem⁹.

Prima est latitudo, & prima quæ in considerationem venit, divinæ essentia latitudo, ipsa est immensitas qua ubique locorum præses existit; Nunquid non calum & terram ego impleo, dicit Dominus; Deinde verò, si S. Bernardo credimus, immensa est illa charitas, qua nihil odit eorum qua fecit; qua solem suu oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos; qua non modò animi affectione sed & cognitione excedit, adijcente Apostolo & dicente, scire etiam supereminente scientia charitatem Christi. Deniq; tanta est divinitatis latitudo, quanta est omnium perfectionu infinitas, Contèplare quidquid ubivis est eximiu & singulare, quidquid admirandū & illustre, quid-

Job. 21.

In Isaiam 6. 52.

Orat. 26.

In Joan. 2. 3.

Lib 5. de consid. c. 13.

1ac. 4. 1. Cor. 9.

1er. 23.

1. 5. de con. sid. c. 13.

Is. 40.

perfectum & in quovis genere absolutum, sic totū plene Deus possidet, nihil prorsus, quod rationem boni habeat, illi desit, creataque omnia cum illo comparata, quæcunque sint, quasi non sint. *Eecce gentes quasi strilla situla & quasi momentum statera reputata sunt. ecce insula quasi pulvis exiguus, omnes gentes quasi non sint, sic sunt coram eo quasi nihilum & inane reputata sunt et*

Quod si ad singulas descendere velis perfectiones, sic dices. omnipotentia latitudinem non alijs circumscribi terminis, quam omnium planè rerum, quæ cum non sint, possunt à Deo fieri, aut quæ cum sint, possunt ab eo destrui. Sic dices sapientiam tali patem potentia, cum quidquid potentia faciat, conferret sapientia. Nec minorem dices scientiam, quæ quidquid potest esse, intelligit; & quidquid potest intelligi, comprehendit. Sicut verò ad sanctitatem nihil addi potest, sic neque detrahi. Et sicut ad omne mali genus depellendum sese diffundit misericordia, sic ad omne largiendum bonum se divina proterdit bonitas, qua si foris peccator abuteretur, ubicunque tandem peccet, ibi Deus, ibi iustitia tam integra, tam incorrupta, tam inviolabilis, ut nullum quantumvis læve piaculum non sit expiandum. Denique pulchritudo tanta, cuius unius visio beatos reddat; cuius unius privatio, poenam quam damni vocant, invehat.

Ps. 47.
Ps. 144.
Ps. 146.

Nonne revera *Magnus Dominus & laudabilis nimis*? Nonne is revera est, cuius *Sapientia non est numerus, cuius magnitudinis non est finis*? Et tamen hunc peccator non veteris offendere: tanta tu audes magnitudini te opponere; tantam aspemari bonitatem, tantam desiderare iustitiam! Undenam putas dicitur, *latum Dei mandatum nimis*, nisi quia divinam latitudinem ita quodam modo participat, ut quantum huic debetur cultus, tantus divinis observandis mandatis esset adhibendus, aut quanta est mandatorum Dei despectio, tanta divinæ magnitudinis sit violatio.

Ps. 138.

Latitudini porro longitudinem proximè jungit Apostolus, de qua hoc unum sufficit dicere, quod quanta quanta est æternitas, tanta est divinæ longitudo essentia, tanta est divinarum omnium perfectionū longæ vitas, tanta est omnipotentia, tanta sanctitas, tanta misericordia, bonitas, iustitia, pulchritudo; nullum ut unquam sit temporis aut loci spatium, quo vel Deus inceperit esse quod est, vel quo desinat esse quod semper est, semper magnus, semper iustus. *A saculo & usque in saculum tu es Deus.*

Ps. 59.

Quam longè peccator talleris, cum uno tibi

licere loco vel tempore peccatum putas, quasi Deus non illo tam præsens & iustus esset loco vel tempore! sunt ista maxime quæ provocare dicuntur oculis Majestatis eius, ut sciant omnes omni Deum colendum spatio; *Dixerunt enim, dereliquit Dominus terram, & Dominus non videt. Igitur & meus non pariet oculos, neque mirerebor: viam eorum super caput eorum reddam.* *Ezech. 9.*

Tertio sequitur altitudo, quæ si tamen attentè consideretur, prima videri possit quæ nos à peccando deterreat: ipsa est enim divina majestas, ipsa est absoluta summa, suprema, independentis, & à qua omnes necessario creaturæ pendunt, dominatio. *Eecce ego Dominus Deus universa carnis; nunquid mihi difficile erit omne verbum?* Dominus est, Dominus inquam tanquam tamque alti & supremi dominij, ut cum de eundis hominibus vel Angelis quidquid buerit ordinavit, hoc unum diei possit: *Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat. Quis enim dicit tibi, ait Deo Sapiens, Quid fecisti? aut quis stabit contra iudicium tuum? aut quis in conspectu tuo veniet vindicare iniquorum hominum, aut quis tibi imputabit si perierint nationes quas tu fecisti?* *1. Reg. 3. Sap. 12.*

Habent verò singulæ perfectiones Sublime proprium aliquid quod miremur. Potentia talis est, nulli ut liberæ creaturæ vim inferat; nulla ut illi etiam creatura possit obfistere. Sapientia mundum moderantis ea est suavitas conjuncta forti utidini, ut suis omnia relinquat motibus, quasi nil ageret; sic tamen agat cū omnibus, quasi non requiesceret. De perfecta Dei scientia dubitarunt Pagani, ne si facerent Deum scientem omnium, facerent eum malum, ut qui non arceret mala quæ præferret. Verum in hoc vel maxime mirabilis divinæ est altitudo scientiæ, quod ira quævis futura mala prævideat, ut neque humanae libertati sicut jam dictum est, neque divinæ sanctitati possit officere talis prævisio. Hæc est videlicet *altitudo divinarum sapientia & scientia Dei*, quam potissimum mirabatur Apostolus. Nonne verò in sanctitate oportet inesse aliquid altius & sublimius quam cogitari possit, cum in ea demiranda toti sint nobiliores Spiritus; neque unquam ab illo cessent trifragio celebrando, *Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus exercituum*? Quid porro altius illa bonitate & misericordia quæ dat omnibus affluenter, cum nulli quidquam debeat; quæ cū omnia dederit, nihil impropere; quæ sua cōpensat dona; cui tardius videtur dare, quàm peccatori recipere quæ se denique

Rom. 12.

que totam tam multis effundit donis & modis, quam quisque velit frequentius in apertis & palam obvis illam haurire Sacramentis? Ac tandem sicut divina fruitione nihil homini potest contingere beatius, nihilve altius, nonne hinc evidenter patet, quam sit sublimis corona iustitiæ quæ cuiusque meritis redditur, quam sit excelsa illa iustitia, quæ nostra hæc exigua promerita tantæ æstimat talique compensat præmio, qualis est ipsius Dei possessio.

Denique quod in tanta divinarum perfectionum altitudine singularem habet admirationem, sic altus & sublimis est Deus, ut humilia & demissa potissimum respiciat, seseque quodammodo his adjungat; excelsa verò & tumentia peccatorum corda, quasi non videat, sic aspernatur. Videte, inquit S. Augustinus, videte magnam miraculorum: *Altus est Deus, erigit te, & fugit à te: humilias te & descendit ad te. Quare hoc quia excelsus est & humilia respicit, & alta de longè cognoscit, Humilia de proximo respicit ut attollas, alta, id est superba, de longè cognoscit ut deprimat.* Hocne peccator intelligit, hocne superbis cogitat, qui toties contra Deum intumescit? Nollet profecto, nollet sic deprimi, si Deum ita nosset superbos deprimentem, unde apud Sapientem in Proverbis: *Superbus & arrogans vocatur indoctus; Nescit quippe de Deo. quod si sciret, non ita forte superbus esset & arrogans.*

Sed quod quantum restat, prosequamur. Profundum est, quod in divina essentia dicitur ipsa eius incomprehensibilitas, In potentia, potestas operandi quidquid velit ex nihilo, & ex tanta facilitate quanta id velit, dixit & facta sunt. In sapientia, divinorum illa est abditæ iudiciorum abyssus, quam nullus possit creatus penetrare intellectus. *Iudicia tua, abyssus multa.* In scientia, *virius est ille sermo Dei & efficax & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens usque ad divisionem animæ ac spiritus, compagum quoque ac medullarum, & discretor cogitationum & intentionum cordis.* Et non est ulla creatura invisibilis in conspectu eius, omnia autem nuda & aperta sunt in oculis eius, quasi qui rerum omnium anatomem & dissectionem faciat, hoc Græca innuit dictio. Sed cur sermo Dei dicitur divina hæc scientia? Quia nempe solius Dei est de his loqui, prout revera sunt, quia magis profunda sunt, quam ut possint intelligi vel exprimi; unde sapienti David; *Non est sermo in lingua mea Ecce Domine, tu cognovisti omnia, novissima & antiqua; mirabilis facta est scientia tua ex me,*

confortata est, & non potero ad eam.

In sanctitate verò profundum est ipsa Divinitatis natura, quæ sola ex se tanquam ex fundo suo habet ut sit sancta & perfecta, cum ex cæteris omnibus Sanctis nullus sit, cuius natura sit sanctitas, & cuius proinde sanctitas non aliunde proveniat, nempe ex illo divinæ sanctitatis profundo, unde quantumcunque derivetur in alios, nunquam tamen exhauritur. *Deus solus iustificabitur.* ait Sapiens, id est, ille solus expers per sese totius probri & vitij. In iustitia porro qualem tandem illud punitionis & vitæ profundum, quo ab una culpa tot absorberentur Angeli, & unde ut possent homines erui, Deum oportuit fieri hominè, dira pati & mori; quo certè in profundo iustitiæ, late & patet profundum bonitatis ac misericordiæ circa humanum genus ita redemptum. Latet quidem quantum ad causam, quæ nulla potest esse præterquàm ipsa divina bonitas; patet porro quantum ad effectum, qui tam profundus est & intimus, ut quidquid est animarum penitus, eò se magis inferat. In divina denique pulchritudine quæ beatos facit, profundum quidem dici posset quod beati vident, quia sic illud vident, ut sine ullo fastidio videntes saturentur: sed verius dicas, illud esse profundum, quod Beati non vident, quia quantumcunque de Deo, videant in ipso Deo, tale tamen hoc est Dei profundum, ut restet semper infinitum videri, quod solus videt Deus. *Abcondes eos in abscondito faciei tus.*

Hæc sunt ex multis pauca, quæ cum de Deo sciri possint & debeant, ex illa saltem parte, quæ refræmandis cupiditatibus & cavendis peccatis est unicuique particulatim necessaria, nonne qui nolit ea scire, non satis de Deo scire velit? Et nonne is, qui non satis deo scire velit, non servat regulam & mensuram sciendi, quam statutam vidimus, ut quantum velit Deus, seu quod idem est, quantum quisque potest & debet, tantum scire velit? *Filii mei, scito Deum patris tui, & servito ei corde perfecto, & animo voluntario: omnium enim corda scrutatur Dominus, & universas mentium cogitationes intelligit.* Quasi diceret David, scito Deum, non ut illum scias, sed ut ei servias; & quantum necesse est scire, ut ei servias; tantum necesse est illum scire. Neque tibi fingas te satis illum scire, nisi ei servias, nam ille novit omnia; & quidquid dicas, probe intelligit an verè dicas. Vel sic interpretare: ut Deo servias, hoc in primis de Deo scire debes, quod omnium corda scrutatur & universas cogitationes intelligit;

Ser 175. de Temp.

Prov. 21.

Pf. 35. Heb. 4.

Psal. 138.

Ecclesi. 18.

Psal. 30.

1. Par. 28.

fic enim à peccando deterberis; aut nisi hæc de Deo scias & cogites; quidquid aliud noris, non satis de Deo scies, quia non illud scies quod est tibi maxime opportunum ut ei servias. Hoc est quod dolebat Christus Dominus: *Pater iusto, mundus te non cognovit.*

Ioan. 17.

III. PUNCTUM.

Hinc ergo manifestè patet, *Quod non minus errat, non minus peccat, qui non satius, quam qui nimis Deum scire vellet.* Nam si propterea peccet, qui nimis scire desideret, quod mensuram sciendi violet, nonne ab illo etiam violatur, qui non satis scire curat? Nonne in medio sistit illa mensura? Nonne ex æquo medium deseritur, si non satis coneris ut attingas, aut si supra quam oportet, effertaris? Nonne dextra perinde cavenda est ac sinistra volenti medium tenere iter? hoc utrumque videtur Sapiens ad rem nostram opportunè complexus, cum dixit, *Qui altam facit domum suam, quarit ruinam; & qui evitat discere, incidet in mala.* Nam quocumque modo quis supra suum statum molitur aliquid grandius, is altam dicitur facere domum suam; quod profectò is facit, qui de divinis Mysteriis plura & sublimiora, quam ferre possit humanum ingenium, disceptare aggreditur, neque alium suæ temeritatis exitum expectare potest quam ruinam fidei pietatis & salutis. Qui autem evitat ea discere, quæ divinum timorem & amorem pariunt seu nutriunt, manifestè incidet in ea mala & peccata, quæ non nisi timore vel amore Dei cohibentur.

Prov. 17.

Ecol. 1.

Ier. 2.

Nonne qui sine timore est non iustificabitur, id est, non erit sine peccato? At nonne is sine timore est, qui nescit non quidem illa omnia quæ de Deo commemorata sunt, sed horum unum aliquid, quo discat magis colendum & timendum Deum, quam vulgo colitur & timetur? Scito & vide quia malum & amarum est reliquisset Dominum Deum tuum, & non esse timorem mei apud te, dicit Dominus Deus. Nonne hoc vides quale sit malum, non esse timorem aut amorem Dei? At simul vide & scito hodie non esse Dei timorem & amorem, ubi non est Dei scientia, ubi non est cognitio divinæ bonitatis & iustitiæ. Ne mihi nunc multitudinem aut difficultatem discendorum excuses; unum aut alterum ex omnibus tenendum, discere Deum timere, discere diligere, & tenes omnia,

Hoc est enim illud comprehendere cum omnibus Sanctis, quod commendat Apostolus, & quod sic explicat S. Bernardus: *Novimus hæc, num ideo & arbitramur nos comprehendisse? Non ea disputatio comprehendit, sed Sanctitas: si quomodo tamen comprehendit potest quod incomprehensibile est. At nisi posses, non dixisset Apostolus: ut comprehendamus cum omnibus Sanctis. Sancti igitur comprehendunt. Quæris quomodo? si Sanctus es, comprehendisti & nosti: si non es, & tuo experimento scies. Sanctum facit affectio sancta, & ipsa gemina; timor Domini sanctus, & sanctus amor. Hu perfectè affecta anima veluti quibusdam duobus brachiis suis comprehendit, amplectitur, stringit, tenet, & ait; Tenui eum, nec dimittam. Et timor quidem sublimi & profundo; amor lato longoque respondet. Quid tam timendum quam potestas, cui abscondi non potes? Poterat minus timeri Deus alterutro carens. Nunc autem perfectè oportet timeas illum, cui nec oculus deest omnia videns, nec manus potens omnia. Quid item tam amabile, quam amor ipse quo amas & quo amaris? amabiliorem tamen iuncta aternitas facit; quæ dum non excidit foras mittit suspensionem. Ama igitur perseveranter & longanimitè & habes longitudinem. Dilata amorem tuum usque ad inimicum, & latitudinem tenes. Esto etiam in omni sollicitudine timoratus, & sublime profundumque apprehendisti. Aut si majoris quatuor aequè tuis divini quatuor respondere, facis hoc, si stupes, si pavet, si fer ves, si sustines. Scrupenda planè sublimitas maiestatis, pavenda abyssus iudiciorum, fervorem exigui charitatis, aternitas perseverantiam sustinendi. Quis stupet, nisi qui contemplatur gloriam Dei? Quis pavet, nisi qui scrutatur profundum Sapientia? Quis fervet, nisi qui meditatur charitatem Dei? Quis sustinet & perseverat in amore, nisi qui ammiatur aternitatem charitatis? Nempe aternitatu quandam imaginem perseverantia præsefert. Denique sola est cui aternitas redditur, vel potius quæ aternitati hominem reddit, dicente Domine: **QUI PERSEVERAVERIT USQUE IN FINEM HIC SALVUS ERIT.***

Lib. 5. de
confid. c. 14

Vide in 4. parte, Fer. 4. Hebdomada 19.

Quidquid de Deo se scire dicant
impij, Deum nescire dicen-
di sunt.

AD

AD DVAS SEQVENTES HEBDOMADAS.

MATERIA considerationum & veritatum desumetur ex sanctissimo Sacramento, quod ficitur præcipue dicitur institutum ad conservandam & renovandam memoriam vitæ ac mortis Domini nostri Jesu Christi quam repræsentat : sic unoquoque die pars aliqua insignior ejus vitæ proponetur, atque inde conformis consideranda veritas.

FERIA SECUNDA.

DE INCARNATIONE DOMINI CONSIDERANDA IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret. Ioan. 3.

VERITAS PRACTICA.

Sic Deus dilexit mundum, ut quod Deo totus debet mundus, tu totum unus debeas.

RATIO EST facilis, quia quod Deo totus debet mundus est donum unigeniti Filii. Sed tu totum hoc donum unus debes, cum velut pro te uno totus sit datus filius.

Ergo & quod Deo totus debet mundus, tu totum unus debes.

Quæ certè consideratio perquam utilis & fructuosa est: sed cum vix ullam habeat difficultatem, jungenda sequens veritas.

Quò minus potes reddere quacunque debes, eò magis debes reddere quacunque potes.

RATIO EST, Quia quò minus potes reddere quacunque, Deo debes aut hominibus, eò magis te illis debes submittere & probare impotentiam tuam ac bonam voluntatem persolvendis omnibus si posses aut quando poteris.

Sed nisi reddas quacunque potes, non te magis submittes Deo, nec impotentiam tuam illi probabis, nec voluntatem satisfaciendi si posses.

Ergo quò minus potes reddere quacunque, debes, eò magis debes reddere, quacunque potes.

I. PUNCTUM.

TANTA est charitas, & tam admiranda dilectio, quam Deus mundo exhibuit, cum ei Filium suum unigenitum dedit, ut ipse filius de hac dilectione loquens, nõ-

nisi admirans exclamet: *Sic Deus dilexit mundum!* Admirare tu cum illo, expendens singulas divine dilectionis circumstantias quæ habentur in prima parte, Feria secunda, primæ Adventus Hebdomadæ. Tum verò contemplare, quàm sit quodammodo magis admiranda illa charitas, quæ vel Deus Pater eundem Filium suum, vel ipse Filius sicut olim in incarnatione, mundo: sic tibi se in Sacramento dedit semper præsentem, semper fruendum, semper quoties volueris, magis ac magis uniendum! O certè mirum ac stupendum! pro te uno misello inter mortales homuncione, sic Deum Optimum Maximum velle id toties, quod semel pro toto se miratur fecisse mundo! Tu quis es cui tanta famulantur obsequia?

Primò quidem quàm præclare simul conveniant incarnationis & sanctissimi Sacramenti mysteria, declarandum esset, nisi tam evidenter pateret, ut S. Chrysostomus non dubitavit asserere, sanctissimum hoc Sacramentum esse incarnationis extensionem; & S. Augustinus verbum ipsum *Incarnare*, pro ipso consecrationis actu diceatur usurpasse, dum hæc ejus referuntur dicta. O veneranda sacerdotum dignitas in quorum manibus velut in utero Virginis Filius Dei incarnatur! Quid porro in S. Thoma frequentius, quàm quod ait, *totum mysterium nostræ salutis in illo comprehendit Sacramento?* Denique cui non sunt hæc Authoris de imitatione Christi obvia? Ita magnum, novum & jucundum tibi videri debet, cum celebras aut missam audis, ac si eodem die Christus primò in uterum Virginis descendens, homo factus esset, aut in Cruce pendens pro salute hominum pateretur & moreretur.

Est certè quando hæc absent testimonio, quis ortho-

*Molina de Instructio-
ne Sacra,
17. c. 5. §. 2.*

Lib. 4. c. 2.

orthodoxus non credat, aut quis rerum tam parum intelligens divinarum non agnoscat, quod sicut post quinque hæc verba consentientis virginis: *Fiat mihi secundum verbum tuum*, statim Verbum divinum in ejus illapsum est uterum, & Caro factum est: ita post quinque verba sacerdotis. *Hoc est enim Corpus meum*, eodem instanti Christus idem prorsus substantia & persona, in manibus consecrantis se præsentem listat, & tam verè tum sit sub speciebus papis, quàm verè olim erat in utero sanctissimæ Matris, nec minus verè possit dicere, quod ab illo dictum Propheta dixit, cum Incarnari cepit: *Ego ipse qui loquebar, ecce adsum*. Quid similis? quid expressius? & quid vulgarius?

Pj 32.

Quamobrem illis omisiss aut præsuppositis, quod singulariter expendendum proponitur, ille est singularis amor, quo te Deus ita prosequitur, ut tantundem quotidie tibi uni per sacram impertiat Eucharistiam, quantum toti mundo, semel se incarnando, dedit. Non conveniebat profecto, ut te cuilibet particulari homini Christus uniret unione illa, quam vocant hypostaticam; neque tamen divina bonitas sibi ac nobis deesse voluit, quin mirabile hoc inventum excogitavit, quo se tam arctè nostris astringeret animis; atque ut ait S. Chrylостomus, *Per omnia nos ita sibi commentaret, ut hoc uno beneficio simul omnia complecteretur, & hoc uno dato daretur in singulos tibi dies totum simul collectum, quidquid per partes dabat Christus dum viveret, aut quidquid modò cæteris universim concedat hominibus.*

Hom. 60.
ad pop.

Stupendus certè amor, & nunquam satis prædicatum donum, ex quo sequitur quod si amantem redamare velis, tantum illi debeas quantum totus simul mundus; unde si omnium qui fuerunt, qui sunt, & qui futuri sunt corda solus haberes, tu ex illis totis Deum deberes diligere, cui tantum debes quantum reliqui homines. At saltem illum dilige, ex toto corde tuo, quod longè minus est illis & numero & merito. Ne vero possis unquam excusare parvitatem aut impotentiam tuam in reddendo quod debes; Audi & expende veritatem propositam, *Quo minus potes reddere quacunque debes; id magis debes reddere quacunque potes.*

Ratio est familiaris & obvia, nec minus tamen expendenda; quamobrem vide accuratè quàm diligenter observetur inter homines quod si quis debitor creditori non possit ex toto satisfacere, saltem se illi submittat, suam illi probet inopiam

& impotentiam, tantoque magis suam illi pro pensam voluntatem significet & paratum animum ad debita omnia per solvenda, quanto se impotentior profitetur. Nonne sic tibi velles fieri? Nonne sic te aliis demitteres? Nonne forma & exemplum hujus demissionis statutum est in illo debitore, qui creditori suo & Domino patientiam habe in me, inquebat, *Et omnia reddam tibi!* Quæ certè animi præparatio tantum valuit apud creditorem, ut omne propterea debitum debitori remisit. An vero putas minus Deo deferendum quàm hominibus? An putas tibi minus convenire aut Deo minus esse gratum, si supplex illum sic ores, ut patientiam in te habeat & te omnia illi redditurum? Nonne idcirco Christus Dominus hoc parabolicum exemplum retulit ut indicaret idem valere apud Deum quod apud homines; atque idem à nobis debitoribus præstandum Deo, quod præstatur hominibus? *Id est.*

Matth. 18.

Ib. 35.

Adhuc & vos sine intellectu estis?

II. PUNCTUM.

SED nisi reddam quacunque potes, non te submittes Deo, nec impotentiam tuam illi probabis, aut voluntatem satisfaciendi si posses.

Quomodo enim de impotentia poteris os aperire si non facis quæ potes? Nonne te arguet duplex malitia tua? una quidem, quod, quæ potes, negligas facere; altera verò, quod negligentiam tuam ementito impotentiam nomine dissimules & obvolvas! Itane Deo, cordium & virium scrutatori affingis? Ego scio, ait Dominus, *jaculationem ejus, & quod non sit juxta eam virtus ejus, nec juxta quod poterat conata sit facere*; quali diceret, quidquid mihi affingas, ego scio quid te vera sit, ego scio quid possis vel non possis, & sicut arrogantis & jactabundi est plus promittere & præsumere quàm præstare possit, ita etiam negligentis & tepidi non id efficere, quod per vires in Domino possit.

Tex. 48.

Sic jam pridem ex sacris audivisti Proverbiis: *Si dixeris, vires non suppetunt, qui inspector est cordu ipse intelligit, & servatorem anima tua nihil fallit, reddes quo homini juxta opera sua. Quæ potestrema Sapientis verba triplicem habent sensum valde accommodatum. Primus est, quod Deus te judicabit non ex sermone sed ex operibus: id est, quidquid dicas ad te excusandum, nihil proderit si delis operari quod potes. Secundus, frustra te excusas apud Deum de impotentia tua, cum ipse videat ex operibus tuis quid possis, & ex illis te ipsum*

Prov. 24.

ipsum

ipsum arguet & condemnabit. Tertius denique, ex illa tua negligentia qua non facis quod potes, eonvinceris a Deo te neque plura facturū si plura posses, neque ullam in te esse voluntatem satisfaciendi debitis tuis. Cur enim nō facis modō quæ potes & debes facere? Solius planē voluntatis defectus est, quæ si modō deest in his paucis quæ potes, quomodo probas illam affuturam in aliis quæ non potes? Nonne illud ipsum est, quod in Evangelio declaratur; *Qui fidelis est in minimo, & in majori fidelis est; & qui in modico iniquus est & in majori iniquus est*, id est, indicat se futurum iniquum si majora ei crederentur: imo & de presentibus, iniquus est in majori, si se in eo dicat fidelem futurum, cum sit infidelis in modico.

Luc. 16.

Job. 9.

Quam verē dictum a beato Job: *Quod non iustificatur homo compositis Deo: si volueris condonanda cum eo, non respondebis iurum pro mille.*

III. PUNCTUM.

QVO minus ergo potes reddere quacumq; debes, eo magis debes reddere quacumque potes. Nam sicut verē ostenderes te non posse plura reddere, si redderes quacumque potes: sic planē nisi hæc reddas, quæ in tua sunt potestate, non probabis te impotentem esse ad plura quàm reddas, reddenda: vel certē non probabis ex sola impotentia fieri, quod non reddas quæ plura debes, & quæ dicis te redditurum, si posses. Esto enim non possis plura; tamen in illa tua impotentia deberes præ te ferre bonam voluntatem totius debiti per solvendi si facultas adesset, at quomodo illam bonam voluntatem præ te ferres, cum voluntas desit in his quæ potes reddere?

Luc. 21.

Ps. 16.

Gal. 6.

Undenam putas factum, quod Vidua illa pauperula, quæ duos tantum obolos misit in Gazophylaciam, prælata est a Domino viris illis, qui eō immittebant munera sua, nisi quia dando totum quod poterat, sic verē probabat se plura daturam si plura possedisset, quod ditiores de se non ita probassent, cum non ita, quod possent, facerent. Sic planē de te judica, aut si aliter iudicas, te ipsum decipis. *Injurgis in te testis iniquus, & mentis a est iniquitas sibi*. An verō putas sic te posse Deum decipere? *Nolite errare, Deus non irridetur: quæ enim seminat veris homo, hæc & metos.*

Quasi dicat Apostolus, sicut nihil metitur ubi nihil feminatur: aut sicut non metitur triticum, ubi hordeum est seminatum: ita planē nihil metes ex mendacio & falsitate, nisi mendacium & falsitatem. *Ventum seminabunt, & turbinem metent*, ait Propheta. In te unum redundabit quidquid falsum & fictum cum Deo egeris. Tu solus falleris & decipieris. *Ipse deludet illusores*, inquit Sapiens. Et rursum: *Si fueris illusor, solus portabis malum.*

Osia 8.

Prov. 3. 16. 9.

Ecc. 9.

Quamobrem quodcumque potest facere manus tua instanter operare, quia nec opus, nec ratio, nec sapientia, nec scientia erant apud inferos, quod tu properas; Id est, alioquin nihil te excusabit nisi quod potes, facias. Et tantum abest ut seignior esse possis & remissior ad agendum, quod pauca possis agere, quin potius hinc te ardentiorē & constantiorē esse oportet, sive ut sic indices non esse defectum voluntatis sed potentia, si non plura facis; sive ut illam voluntatem tuam explices & exerceas quæ non minus in paucis quàm in multis acceptatur: sive ob id denique quod si pauca illa quæ potes facere, non facias, nihil ergo supererit, quod unquam agas, nihil pro tot collatis beneficiis, pro tot culpis condonatis, pro tot communicatis gratiis, nihil pro tuo Christo toties, & tot modis pro te impensio!

Pudendum quidem esset tam pauca posse in tam multis reddendis, sed tamen impotentia veniam habet, & pudorem abstergit bonitas. Creditoris, at verō nolle illa pauca, quæ facile possis reddere, tam probrosū est & infamē, ut, si laveris te nitro, & multiplicaveris tibi herbam boricith; non possis eluere contrafactam maculam. *Servum inutilem projicite*. Quid, si servus ille sic etiam nocens?

1er. 2.

Matth. 25.

Vide in 2. parte, Feria 5. Hebdom. Septuagesimæ, Ubi hæc exponitur Veritas.

Ingratus est tanti beneficii, qui se tantum ex parte immolat, se totum immolante Christo.

FERIA TERTIA.
DE NATIVITATE DOMINI
RENOVATA IN SANCTISSIMO
SACRAMENTO.

Parvulus natus est nobis, & Filius datus est nobis. If. 9.

VERITAS PRACTICA.

Revocata quotidie nova Christi Nativitas, no-
stram in Christo quotidianam pro-
vocat novitatem.

RATIO EST, Quia revocata quotidie nova
Christi Nativitas novam nobis offert Christi
charitatem & gratiam, quasi velimus, cum il-
lo renascamur & renovemur.

Sed illa ipsa charitate & gratia nos excitat & pro-
vocat ad id volendum quod offert.

Ergo & revocata quotidie nova Christi Nativi-
tas nostram in Christo quotidianam provocat
novitatem, sive quam vocans Spiritus renova-
tionem: qua certe non est negligenda.

I. PUNCTUM.

POSTQUAM tantisper in stabulo & præ-
sepinalentem Dominum fueris contem-
platus, admirare vehementius eundem il-
lum quotidie sanctissimo in Sacramento
veluti renascentem, & speciebus panis velut pan-
is involutum, atque in altera quadam Bethle-
em, id est, domo panis residentem, suoq; modo
concinentes Angelos, Gloria in altissimo Deo, &
in terra pax hominibus bona voluntatu.

Luce. 2.

Sed quod magis mirum, ille ipse infans semel
olim natus in stabulo, & quotidie renascens in
altari; simul etiam in pectore & in mente Sacer-
dotis, ac cuiuslibet communicantis, sic renasci-
tur quodammodo, & quasi de novo sese offert
novamque gratiam, ut si velimus, ita cum ipso
quotidie renascamur, & Spiritu renovemur. O
verè prodigam largitiam, sicut ait Urbanus Papa
institutor huius proximæ solemnitatis! Quis ve-
rò nollet tantæ charitati & gratiæ respondere?
Quamobrem sic est instituta & proposita veritas
practica, ut probè intelligamus, Quod revocata
quotidie in Sacramento nova Christi Nativitas
nostram in Christo quotidianam provocat novita-
tem, ut id recipi fiat, quod tantopere commen-
dabat Apostolus: Renovamini Spiritu mentis ve-

Ephes. 4.

Coloss. 3.

stra, & induite novum hominem qui secundum
Deum creatus est in iustitia & sanctitate veritatis.

Ratio petitur ab illa ipsa charitate & gratia,
quæ sese offerunt ad hunc finem, quibus certè
par est respondere, Ac primò illud præsupponen-
dum, ut primùm totius veritatis fundamentum,
quod ea planè sit intentio Christi Domini rena-
scens in nobis, ut simul cum ipso renascamur &
renovemur. Cum enim tanta sit humanæ fragili-
tatis miseria, ut non minus animo quam corpo-
re quotidie senescamus, atque illud animi seni-
um & vetustas non parùm salutis & perfectioni
nostræ præjudicent; profectò de divina bonitate
dubitari non potest, quin providerit tale reme-
dium in statu gratiæ, quod vetustati renovandæ
non minus aptum esset, quàm illa erat vitæ ar-
bor in statu naturæ de qua dicitur quod idonea
esset corporibus reparandis, ac in novam revocã-
dis juventutem. Et cum illa vitæ arbor aperta es-
set figura sanctissimi Sacramenti, quis non videat
figuram in eo adimpletam, ut sic modò spiritua-
les animæ restarentur vires, sicut olim instaura-
ta essent corpora; nec minus appareat Deo esse
curæ spiritualem hanc nostram vitam, quam cor-
poralem, nec minus esse Christo potentiæ ad re-
facienda peccati damna, quàm Adamo ad illa
nobis inferenda. Sic enim aptè Apostolus: Si u-
nius delicto mori regnavit per unum: multo magis
abundantiam gratiæ & donationis, & iustitiæ ac-
cipientes in vita regnabunt per unum Iesum Chri-
stum. Expende illud, in vita regnabunt, neq; enim
tantum de vita æterna intelligendum est, sed de
vita spirituali, in qua regnare est non veterascere.

Gen. 2.

Rom. 5.

Hanc autem gratiam de sanctissimo profluere
Sacramento manifestè testatur Ecclesia, dum in
una natalis Domini Missa sic orat: Hujus nos Do-
mini Sacramenti semper novitas natalis instaurat
cujus Nativitas singulari humanam repulsi ve-
rustatem.

Postcom-
municio se-
cunda
Missa.

Jam verò quæ Christi bonitas in tali gratiæ?
Quæ charitas in tanta bonitatis profusione, ut
non semel in vita, nò aliquoties, nò per singulos
vitæ annos, sed per unamquamq; constantè dicitur

sed

sed incessanter quotidie sese offerat communi-
canti, quotidie communicanti novum afferat a-
nimum, novam inferat gratiam novam inspiret
vitam; quasi diceret, jam iachormus noviter nos
diligere, & nova dilectionis testimonia nobis in-
vicem exhibere; *Prima abierunt, & ecce nova*
facio omnia; En tunc presentem & paratum ad id
quod infirmum est, consolandum; & quod agro-
tum sanandum; quod & confractum alligandum:
quod abjectum reducendum: quod perit requirend-
um, & quod pingue & forte, custodiendum, DIC
mih: quare inuages? Quid a me petis? quid tibi
& aliis postulas? Dilata os tuum & implebo illud:
Expand sinum pectoris & complebo illum no-
vis donis. Ego veni ut vitam habeas, & abun-
dantius habens.

Parvane videtur hæc tibi charitas? parumne
tanta bonitas & te merebitur?

II. PUNCTUM.

SED si quid meretur, hoc maximè, ut id velis
quod intendis, ut te sine excitari & permove-
ri ad illam quam offert gratiam, ad illam
quam affert novitatem.

Sicut enim suos habent gratias particulares
effectus & non alios, ita dicuntur a nobis recipi
vel recusari prout tales earum effectus recipi-
mus vel recusamus. *Contemplantes, inquit Apo-*
stolus, ne quis desit gratia Dei. Quid est contem-
plantes nisi attentè speculantes, quid velit illa
gratia, quem in finem detur, quid a nobis requi-
rat. Unde & addit; no qua radix amaritudinis
sursum germinans impediatur, quasi diceret, caven-
dum ne qua cordis & animi inotione prævenia-
mur, quò minus attentè contemplemur, quò
rendat affectus gratiæ; vel potius quò minus pa-
ratisimus ad nos tali affectui conformandos, ut
si paci habendæ cum omnibus, detur aliqua gra-
tia, nos amari corde gratiam alio detorquea-
mus. Quamobrem cum renascentis in Sacramē-
to Christi gratia detur, in hunc præcipuè finem,
ut simul cum eo renascamur & renovemur, quid
sequitur nisi quantum putamus optimè de nobis
meritum esse Christum, quantumque meritis
eius respondere volumus, tanto id velimus af-
fectu quod ipse a nobis exigit? Ignem veni mi-
tere in terram; quid volo nisi ut accendantur? Hoc
est vel loquendo univèrsim de gratiis, sicut qui
mittit ignem in lignum nihil aliud expetit quam
ut ignis accendatur, sic Christus conferens gra-
tias nihil magis optat quam ut finem suum ha-
beant; vel si particulatim intelligas da gratia re-

novationis, quæ velut ignis absorbit omnem ve-
tustatis rubiginè, *Quid volo, inquit, aliud de tali*
collata gratis nisi quod vestium est, mecum a-
gere ad producendum illius effectum, id omni-
no agatis? Expoliantes vos scilicet veterem ho-
minem cum actibus suis, & induentes novum
eum, qui renovatur in agnitionem secundum ima-
ginem eius qui creavit illum.

Expende omnia atque imprimis postrema
verba, *Secundum Imaginem eius qui creavit il-*
lum novum hominem qui est induendus; id est si-
cut ipse se renovat, sicut ipse renascitur in ani-
mis nostris, ita nos in ipso renovemur & renas-
camur, plenè, integrè, quotidie, partibus semper
animis. Cenabo cum illo & ipse mecum; recepto-
ca sit & mutua communicatio, necesse est.

III. PUNCTUM.

SIC ergo revocata quotidie nova Christi nati-
vitas, nostram in Christo quotidianam; pro-
vocat novitatem Quia tam præstans gratia que
se ad id offert, tam profusa bonitas, quæ nos in-
dignos sic prævenit, & ita constans charitas, quæ
non cessat quotidie nobis bene velle si velimus,
nos ita excitant & premunt ad volendum, ut ni-
mis durus sit animus qui tanto charitatis incen-
dio non emollefcatur, nimisque verecundum &
probrosum sit, si nobis objiceretur quod est in
Propheta, *Multo labore sudatum est, & non exi-*
vit de ea nimia rubigo eius neque per ignem: im-
munditia tua execrabilis, quia mundare te vo-
lui, & non es mundata à sordibus tuis.

De hac animi renovatione plura in prima par-
te, & in fine huius; sed interim hic agnosce quam
parcè utaris hoc beneficio, quod Christus quo-
tidianum esse voluit.

Dū fabricando sanctuario instarent artifices,
Quotidie, ait Scriptura, mane voca populus offe-
rebat. Sic planè cum Christo nobis esset agendū,
sic quotidie renovatis votis, verus homo magis
esset constringendus; sed heu magis è contra no-
vus homo astringitur, cum vel abusu gratiarum
vel non usu, quali restringuntur eius manus ne
possit benefacere. *Si affiget homo Deum, quia vos*
crucifixus me!

In hac certè quotidiana renovatione tantum
ponebat Apostolus, ut licet adversis undique
premeretur: *Propter quod, tamen diceret, non de-*
ficimus; sed licet is qui foris est noster homo cor-
rumpatur, tamen is qui intus est, RENOVATUR
DE DIE IN DIEM.

Hoc planè est, quod adumbrabat Sapiens cū
diceret, *Oritur sol, occidit, & ad locum suum rever-*
titur, ibi;

Apo. 21.
Ezech. 34.

Ps. 89.

Ioan. 10.

Hebr. 12.

Mat. 12.

coloss. 3.

Apo. 2.

Ezech. 24.

Exod. 36.

Mal. 2.

2. Cor. 4.

Ecles. 1.

ibique renascens gyrat per meridie[m], & seclit[ur] ad Aquilonem iustrans uniuersa, in circuitu pergit spiritus, & in circulos suos reuertitur. Sic enim homo fidelis quotidie renascitur & perlustrat quaecunq[ue] sibi quoq[ue] die praestanda sunt, ut renovatis animis cuncta velut in primo fervore peragat. Deniq[ue] sic Scriptura quotidie quasi primo die proponeret quae vitanda sunt vel agenda:

Deut. 26. Hodie Dominus Deus tuus praecipit tibi ut facias

mandata haec atq[ue] iudicia, & custodias & impleas ex toto corde tuo, & ex tota anima tua. Dominum elegisti ut sit tibi Deus, & ambules in viis eius: & Dominus elegit te hodie ut sis ei populus peculiaris.

Nonne id toto amplecteris peccore? An te punitet illius esse? An te illi totum tradere, nisi jam tradidisses? An quid cogitas retractandum? De his susceptus est, qui se cum Christo quotidie renascente non renovat.

FERIA QVARTA.
DE ABSCONDITA CHRISTI DOMINI
VITA, EXHIBITA IN SANCTISSIMO
SACRAMENTO.

Verè tu es Deus absconditus, Deus Israel, Salvator. II. 45.

VERITAS PRACTICA.

Nemo manifestius cum Christo vivit,
quam qui occultus.

RATIO EST, Quia nemo manifestius vivit cum Christo, quam qui manifestius vivit vitam supernaturalem & spirituale[m]. Sed nemo manifestius vivit vitam supernaturalem quam qui cum Christo vivit occultus. Ergo nec manifestius cum Christo qui vivit, quam qui occultus, quo sensu declarabitur.

I. PUNCTUM.

VERÈ tu es Deus absconditus Primò quidem in ipsa Divinitate, in ipsa Divinitatis natura, in stupendis divinae naturae attributis in praesentia invisibili, in sapientia investigabili, in bonitate inenarrabili & cunctis aliis incomprehensibilibus. Caligo sub pedibus eius & ascendit super Cherubim, & volavit, volavit super pennas ventorum, & posuit tenebras latibulum suum. Qui lucem inhabitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest. Quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, & investigabiles viae eius!

Pf. 17.

1. Tim. 6.

Rom. 11.

Col. 1. & 2.

1. Cor. 2.

Secundo in incarnatione, quae est **Mysterium absconditum à saeculo & generationibus**, in quo non modo latebat Divinitas, sed & thesauri omnes Sapientiae & Scientiae in Christo erant absconditi. **LOQUI MVR** Dei Sapientiam, quae in Mysterio abscondita est, inquit Apostolus, quam nemo principum huius saeculi cognovit, si enim cognovis-

sent nunquam Dominum gloriae crucifixissent. **IBI abscondita est fortitudo eius**, ait Prophetia. Posset etiam cogitari vita ejus occulta & abscondita, qua vel totos triginta annos latuit, vel toto vitae tempore non alius quam fabri filius est habitus. **Nonne hic est fabri filius? NONNE hic est fabri Filius Mariae?**

Hab. 3.

Matth. 13.

Matth. 6.

Tertiò in sanctissimo Sacramento, ubi non modò Divinitas sed & Humanitas prorsus abscondita: ubi quidquid est, totum mirabile, totum stupendum est, ubi consecratio, ubi operationes, ubi effectus, ubi omnia longè renotata sensibus, mysterium fidei totum, nec ipsa humana ratione curiosius investigandum, **Verbu[m] Christi defraudari non possumus**, sensus verò noster deceptus facilissimus est, inquit S. Chrysostomus.

Quartò denique in animis nostris, verè Christus Dominus est, sed verè Deus absconditus, **Dei vobis**, inquit Apostolus, secundum divinitatis gloriae suae, virtute corroborari per Spiritum ejus, in interioribus hominum, Christum habitare per fidem in cordibus vestris. Et rursum: **An non cognoscitis vosmetipsos, quia Christus Iesus in vobis est?** Sic & nos in ipso sumus, in ipso manemus, in ipso vivimus: **Manet in me, & ego in vobis. Qui manducat carnem & bibit meum sanguinem, in me manet, & ego in illo, sicut misit me vivens Pater & ego vivo propter Patrem: & qui manducat me & ipse vivet propter me.** Sed vita illa nostra, vita est abscondita, vita occulta hominibus. **Mortuus enim estis**, ait Apostolus, & **vita vestra est abscondita cum Christo in Deo.**

Ephes. 3.

1. Cor. 13.

Joan. 15.

1b. 6.

Coloss. 3.

Atque hinc veritas practica, quae modò expendatur, **Vi nemo manifestus cum Christo vivit,**

Quam qui occultus; hanc enim certam & manifestam notam agenda cum Christo vitæ declarat Apostolus, si vita sit abscondita; Sed & aperta est ratio: quod enim clarius quam quod nemo manifestus cum Christo vivat, quam qui manifestus vitam vivit spirituales & supernaturalem, cœlestem & divinam? Quid delicias aspernari pro deliciis habent, inquit sanctus Gregorius Nazianzenus, qui in mundo nihil habent, & mundo superiores sunt; qui cum in carne sint, extra tamen carnem vivunt. Vel, ut ait alter sanctus Gregorius Papa: Qui voluptatibus carnis renuntians cuncta sua terrena desideria per disciplinam cœlestem custodiam calcat, ut nihil jam, quod caroblanditur, libeat; nihil, quod carnalem vitam irruat, spiritus perhorrescat. Hæc est scilicet vita spiritualis, vita supernaturalis, vita Christiana, vita in Christo acta. Sed an sit vita tua, tu ipse videris.

Oratione de pace.

Hom. I. in Evang.

II PUNCTUM

AT QUI manifestus nemo vitam illam vivit supernaturalem quam qui cum Christo vivit occultus.

Tribus modis intelligi potest occulta cum Christo vita. Primò si remota sit à secularibus negotiis & curis, qualis est Regularium, vel eorum vita; qui domi suæ privatam & arciozem vivendi normam servant. Secundo si vita quidem sit publica & civilis quantum ad vacationem & ministeria, sed multa in occulto bona faciant, sive quæ Deum respiciunt in frequentandis Sacramentis & aliis piis obeundis exercitationibus; sive quæ proximum in largis elemosynis, sive quæ ipsos spectant in variis virtutum actibus frequentandis.

Tertiò denique sive illi religiosi sint sive seculares; sive privati seu publici: sive soli sibi vacantes, sive proximorum salutem: sic tamen vivunt ut animam & omnia sua interna conforment quantum cum gratia possunt, Evangelicis præceptis, & consiliis, qui beatos credunt pauperes spiritu, & miseros divites: qui beatiore eos putant qui lugent quam qui rident; & qui beatissimos se dicunt potius si male dicantur pro justitia, quam si ab hominibus honorentur & benedicantur. Hi sunt præcipue, quos dicimus occulte cum Christo vivere: & hi sunt præ & cæteris qui manifestus vitam vivunt supernaturalem; quia quod in illis est occultius, hoc ipsum est magis supernaturale, hoc est magis supra humanam naturam, & communem vivendi modum: ampe in divitiis paupertatem colere; in hono-

ribus humilitatem; in deliciis asperitatem, in abundantia penuriam; in varia negotiorum diversitate, eandem servare animi æqualitatem, & puram Deo placendi intentionem; quid occultius? quid rarius? & quid simul sublimius & excellentius? Rara hæc avis super terram, ait sanctus Bernardus. Hæc est aquila, inquit sanctus Gregorius de qua Job, Nunquid ad præceptum tuum elevabitur aquila, & in arduis ponet nidum suum? Iob. 39. Hæc mulier amicta sole & luna sub pedibus eius, cui data sunt alas duas aquila magna, ut volaret in desertum, & in deserto deliciis affluens, inde ascenderet innixa super dilectum suum, ut est in Cantico, & in Apocalypsi; ad illud ipsum exprimendum, quod dicimus de occulta vita, quæ est manifestus vita spiritualis & supernaturalis. O verè thesaurus in agro absconditus, pro quo emendo vendi debent universa.

Iob. 39.

31. Mor. 19.

Apoc. 12.

Cant. 8.

III PUNCTUM

NEMO igitur manifestus cum Christo vivit quam qui occultus. Nam sicut nemo manifestus vitam vivit spirituales & supernaturalem quam qui vivit occultus; sic nemo manifestus cum Christo vivit, quæ qui vivit illam vitam spirituales quæ tota Christi est, sicut vita Christi tota lex & vita spiritus: Lex spiritus vita in Christo lesa. Rom. 8.

Quamobrem colenda illa vita occulta & abscondita, reprimendi naturæ motus qui apparere gestunt, expectandum quod monet Apostolus: Donec Christus apparuerit vita vestra, tunc, inquit, & vos apparebitis cum ipso in gloria, unde & concludit: mortificate ergo membra vestra quæ sunt super terram, id est, quamdiu in terræ estis, quamdiu in hac mortali vita vivitis, quæ est velut hybernū tempus quo arbores videntur mortuæ, & cum verno sole reflorescunt, sic vos existimate mortuos quantum ad naturæ corruptæ motus inordinatos.

Rom. 8.

Coloss. 3.

Sic præclare sanctus Augustinus in illum Psalmi versiculum; & exaltabit cornu populi sui: MO- DO fructus per hybernū in radice non apparent: attendi quasi aridas arbores per hyemem; qui non novit vivere, aridam putat vitam, & forte juxta est qua vere aruit: similes sunt amba per hyemem, illa vivit, illa mortua est, sed illius vita, & illius mors in abscondito est. Aestas præcedit, vita illius clarificatur mors; illius manifestatur, præcedit horror foliorum, fecunditas fructuum, vestitur vitis in facie ex eo quod habebat in radice. Ergo modo, fratres, tales sumus quales sunt & alij homines. Quomodo nascuntur, manducant, bibunt, vivunt, & vestuntur, transigunt vitam istam, sic & san-

Pf. 148.

Hic. Aliquando res ipsa decipiunt homines & dicunt: ecce postquam cepi esse Christianus; nunquid non es dolet caput, aut quia Christianus est quid habet plus à me? O vita arida, attendi iuxta te visem nudam in hyberno sed non aridam per aestatis vim. Et veniet Dominus honor noster qui latet in radice, & tunc exaltabit cornu papuli sui. Itemque in hunc Psalmi trigelimi versum,

Abscondes eos in abscondito vultus tui, ESTO, inquit, domus eius, & erit domus tua; habitet in te, & tu habitabis in eo; si eum exaspera in hoc saculo, in corda tuo: ille post hoc saculum, excipiet te vultu suo.

Psalm. 30.

Vide in 1. parte, die 14. Januarij.
Nemo securè apparet, nisi qui libenter latet.

FERIA QUINTA.
SOLEMNITAS
SANCTISS. SACRAMENTI.
DE CONVERSATIONE DOMINI MANIFESTATA
IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Hic est Deus noster, & non estimabitur alius adversus eum. Hic adinvenit omnem viam disciplina: post hæc, in terris visus est, & cum hominibus conversatus est. Baruch. 3.

Dilicia mea esse cum filiis hominum. Prov. 8.

VERITAS PRACTICA

Quibus amarum est conversari cum Christo, delicias eius convertunt in amaritudinem.

RATIO EST, Quod cum delicia Christi sint conversari cum hominibus, delicias illas convertunt in amaritudinem, qui amarum Christo reddunt suam conversationem.

Sed quibus amarum est cum Christo conversari, amarum Christo reddunt suam conversationem.

Ergo illi delicias Christi convertunt in amaritudinem; quod sanè est & multum commune & multum execrabile.

I. PUNCTUM.

DE Christo Domino conversante inter homines dum viveret, tria possent fructuosè cogitari. Primum quam facilis semper esset & accommodatus ad omnes excipiendos; idcirco *fructus campi* dicitur non hortorum: & *lilium convallium* non montium quia liberius itur ab omnibus in campos

Cant. 2.

quam in hortos qui clausi sunt, & in convalles facilius descenditur quam in montes ascendatur. Secundum, quàm suavis esset & jucunda conversatio de qua scilicet dictum erat: *Non habet amaritudinem conversatio illius, nec radium sonitus illius, sed latitiam & gaudium.* Tertium denique, quam esset benefica, fructuosa & utilis; ut qui bene omnibus vellet & faceret, quantum in se erat, & omnes ad se ideò invitaret: *Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos.* Idque unum doleret maxime si venire nollent: *Et non vultis venire ad me ut vitam habeatis.*

Sap. 8.

Matth. 11.

Joan. 5.

Hæc autem tria quàm facile appareant in sanctissimo Sacramento quis non videt? quid facilius ad aditum? quid familiarius ad congressum? quid suavius ad usum? quid ad fructum utilius? Certè dum Christus viveret, sic in uno se continebat loco ut non esset in alio? at modò quàm in multis & diversis! Sic uni sæpe se homini applicabat, ut non sic aliis intenderet; at modò simul omnibus qui se volent. Sic invitabat ad se omnes, ut tamen Discipulos & Apostolos haberet conjunctiores: jam verò singuli facti sunt eius contubernales, convivæ & commensales. *Intra te*

Dant. 39.

2 Cor. 6.

Deus. 4.

Sap. 6.

est in ore tuo, & in corde tuo. Intra nos habitat in nobis manet & vivit Vos enim estis templum Dei vivi, sicut dicit Deus: & ipsi erunt mihi populus. NEQUE enim est aut fuit aliquando tam grandis natio qua habeat Deos appropinquantes sibi, sicut adest nobis Deus noster. Hæc est divina Sapiencia, quæ cū semper tum hodie, sicut aiebat Sapiens, Praoccupat qui se concupiscunt ut illis se prior ostendat Qui de luce vigilareris ad illam, non laborabit, assidentem enim illam foribus suis inveniet, quoniam dignos se ipsa circumit quaerens. & in visis ostendit se hilariter, & in omni providentia occurrit illis. Quid familiarius, & quid aptius ad solemnitatem hodiernam?

Denique sicut nulla vox est qua suam hanc facilitatem Sapiencia potuerit expressius significare quàm vox ista: Delicia seu quod voce designatur, delicia mea esse cum Filijs hominum. Sic nulla res est qua vocem illam verius impleverit, & certius notificaverit quam hoc divinisimo, Sacramento, quo se nobis communicat & nobiscum conversatur. Quamobrem advertant ij, quibus amarum est sic familiariter & frequenter cum Christo conversari, advertant quàm sint Christo injurij, quam iniqui & offensi; Sic enim suaviore eius delicias convertunt in amaritudinem? Patumae tibi hoc videtur injuriosum & iniquum?

Quomodo autem per eos amarefcant Christi deliciae, non potest melius declarari quàm si dicatur amarum fieri Christo, quod cum hominibus converteretur. Nam si suas ipse in familiari cum hominibus conversatione ponit delicias, profecto qui hanc eius conversationem reddet amarâ, amaras eius reddet delicias: sicut amara mors dicitur, quod separando corpus ab anima, vitam tollat in qua erant eius deliciae. Sic enim se parat amara mors: inquebat ille Rex moriturus: sic amaræ sunt deliciae quando tollitur vel quâdo in amarefcit conversatio, in qua deliciae ponebantur. Va qui dicitis malum bonum, & bonum malum: ponentes amarum in dulce, & dulce in amarum!

II. PUNCTUM.

SED quibus amarum est cum Christo conversari, amarum Christo reddunt suâ conversatione. Non potest enim non esse amarum Christo, videre animos sic à se alienos, ut durum sibi & amarum putent eum ipso conversari. Quid invenerunt in me iniquitatis? Quid molestiae? quid injustitiae? Popule meus quid feci tibi, aut quid mo-

lestus fui tibi? responde mihi. Durum forte putabunt & molestum, quod non possint cum eo conversari, quin negotijs vel curis suis & cupiditatibus modum ponant. Esto sanè, ponatur modus immodicus cupiditatibus, adeone verò hoc durum dici debet, ut propterea non sit cum Christo conversandum? Hoc est scilicet, hoc est quod non potest non illi esse amarum, cum videat animos caelo advocatos sic immodicis addictos cupiditatibus ut modum tenere nolint? Renuerunt accipere disciplinam. PEREAT Samaria, quoniam ad amaritudinem concitavit Deum suum.

III. PUNCTUM.

QUIBUS ergo amarum est conversari cum Christo, delicias eius convertunt in amaritudinem; Quia conversationem illam in qua suas ponit delicias ita reddunt amarum, ut quantæ fuissent deliciae, tanta fiat amaritudo. Ecce in pace, Ecce in deliciis meis amaritudo mea amarissima, TRISTITIAM super tristitiam de quibus oportuerat me gaudere; Vel enim fingunt se non audere: vel audent fingere se non posse sic mecum conversari: & ex utroque duplex est malum; unde tristitia duplicatur; cur enim non audent? quia scilicet sanctus ego sum, at verò propterea deberent ad me accedere, ut ex me sanctitatem haurirent. Cur autem dicunt se non posse? Quia videlicet nimis implicati sunt suis cupiditatibus; at nonne ideo fatius esset se illis expedire ut ad me confugiant, quàm me refugere ne se illis expediant; In felle amaritudinis & obligatione iniquitatis visio te esse. O timendum Christi visum! sed o magis timenda cordis amaritudo, & obligatio iniquitatis!

Expende quid sit obligatio iniquitatis; quam multi sic obligentur, quàm sit verendum ne sis ex illis. Nempe illud est quod aiebat S. Augustinus, ligatus non ferro alieno, sed sua ferrea voluntate. Velle meum, inquit, tenebat inimicus. inde mihi catenam fecerat, & constrinxerat me. Quippe ex voluntate perversa, facta est libido: & dum servitur libidini, facta est consuetudo: & dū consuetudini nō resistitur, facta est necessitas; quibus quasi ansulis quibusdam sibi innoxis, unde catenam appellavi, tenebat me obstrictum dura servitus.

Sicut itaque obstrictus & catena ligatus, ita retinetur, ut se ulterius movere non possit, quàm catena extendatur; sic constriunguntur plurimi suis inordinatis affectibus, audentque dicere se non posse aliter facere, se non posse vacare pieta-

Jer. 5.
Osee 14.

Is. 38.
2. Cor. 2.

Act. 8.

1. 8. Conf.
c. 5.

3. Reg. 15.

Is. 5.

Jer. 2.

Mich. 6.

pietati, se obligari mundo, familiae vocationi, quae non permittit talem cum Christo conversationem. Haec est scilicet ordinaria mundi & mundanorum iniquitas quando sua Christo praeferrunt, & haec est obligatio iniquitatis, quando sic sua praeferrunt, ut se ad id obligari fingant, nec se inde posse expedire credant.

O quam sic se peccata excusatum, cum inde magis acculeris! nam quod vocas impedimentum, mera est accedia, mera nausea: vel si mavis, ipsa est naturalis indoles plus a quo sui amans, quae quidquid sensibus non arridet, velut damnatum fugit suum; & cum propterea virtute stimulanda esset, suo nativo potius deseritur, corpori ac desidia: quod ne appareat vitium, velle, inquis, aliud posse; Deum testor, per me non stat: sed talem secessum non patiuntur negotia, non permittit corporis valetudo, vetat officij ratio:

Ad eam us ergo cum fiducia ad thronum gratiae.

Proponi haec potest

VERITAS PRACTICA.

Qui cum fiducia non adeunt ad gratiae Christi thronum; & se à throni secludunt gratia, & Christum excludunt à throno gratiae.

RATIO postrema partii, quae sola difficultatem habet, hac est, quod qui negant aut diminuant facilitatem & beneficentiam Christi Domini conversantis nobiscum in sanctissimo Sacramento, Christum excludunt à throno gratiae.

Sed qui cum fiducia non adeunt ad gratiae Christi thronum, illi negant aut diminuant facilitatem & beneficentiam Christi Domini conversantis nobiscum in sanctissimo Sacramento.

Ergo hinc evidenter apparet veritas, & quam sit irreligiosum, religioso quodam praetextu se à familiaritate Christi velle abstrahere.

I. PUNCTUM.

PRAEMITTI debet tanquam fundamentum veritatis expendendae, quod quadruplex dici potest Thronus Christi gratiae. Primus est incarnationis de quo evidenter Apostolus ex Psalme Regio: *Thronus tuus Deus, in saeculum saeculi, virga aequitatis, virga regni tui.* Sicut enim Rex statim factus est ac incarnatus, ita & in throno sedisse dicendus est. Secundus est glorificationis, cum Christus resurrexit vel ad caelos ascendens in Patris sedit dextera, tunc in regnum venisse & proprium possedisse thronum frequenter memorat S. Joannes in Apocalypsi. *Qui vicerit, dabo illi sedere mecum in throno meo.* Tertius est justificationis, cum in

Psal. 44. Hebr. 1.

Apo. 3.

sicque fraudulententer teipsum vel à pijs libellis, vel à statis, meditandi horis, vel ab ipso frequentiori communionis usu, vel ab aliis demum Christianae pietatis exercitationibus abstrahis, quibus divina Christi conversatio colitur. Atque haec est illa interior amaritudo, de qua severè Apostolus, *Ne quia, inquit, radix amaritudinis sursum germinans impediatur, & per illam inquinetur vultus.*

Hebr. 12.

Huic radici securim adhibe. Sonet vox ista in auribus: *Quia tepidus es; & quae inde plura sequuntur, non cessent pectus pungere.*

Apo. 3.

Quia verò etiam multi religionum praetextu curam, & augustiorem quandam reverentiam, ac dum cavent ne ista familiaritate de illo aliquid detrahant cultum; malunt minus esse familiares, ne sint minus religiosi; contra ex verbis Apostoli:

anima iusti tanquam Rex in proprio throno sedet, ut ait Author libri de Imitatione Christi, & de quo potest illud Davidis intelligi, *paravit in iudicio thronum suum.* Quartus denique profusionis gratiae in sanctissimo Sacramento, quem sic paucis expressit Sapiencia; *Thronus meus in columna nubis, id est, obvelatus, coopertus, obumbratus: sic enim nobiscum conversatur Christus, sicut olim Deus in columna nubis cum Israelitico populo.*

1. 2. c. 7.

Ecclesi. 24

Cur hic porò Thronus dicatur profusionis gratiae, pendetur aptius in ipsa proposito veritatis declaratione, quae non est tantum intelligenda de frequenti communionis usu, sed de quibusvis pietatis officijs, quibus devotio sanctissimi Sacramenti, & familiaritas cum Christo conversatio colitur & exercetur.

Hoc est enim adire cum fiducia ad hunc thronum gratiae, crebro templum frequentare, ubi salutaris adoretur hostia; frequentes illuc pectoris jaculari motus, quibus vel laudetur, vel oretur, vel pio quovis alloquio nobiscum foveatur, ac de publicis simul privatisque rebus familiariter agitur. Hoc est, inquam, adire confidenter, hoc est admonemem audire Apostolum, *Ad eam us ergo cum fiducia, hoc est Christi nutrire delicias, hoc est gratias eius demereri; ut è contra,*

qui

qui hoc non audent, qui audire refugiunt, quid-
quid prætexant religiosi cultus, audiant, quâ se
imprudentes, quæue Christum injuria non cogi-
tantes afficiant; *Se nempe à Throni secludunt gra-
tia, & Christum excludunt à Throno gratia.*

De primo nulla difficultas, eum se illa evidentee
privent gratia, quam referre possent, nisi sci-
ptos ita secluderent. Quid clarius;

At de secundo: forte à quibusdam dubitari
posset, & queri, quid est excludere Christum à
throno gratia? Respondetur & declaratur pri-
ma propositio, nihil aliud esse quod queritur,
quam vel negare de Christo, vel ita dictis aut fa-
ctis minuere facilitatem sui communicandi, quæ
per thronum gratia significatur, ut falsò Sacra-
mentum dicatur thronus gratia, Nam sicut id-
circo dicitur thronus gratia, quia ibi se Christus
magnificum & gloriosum præbet in conferen-
dis facile gratiis; sic planè qui hanc neget magni-
ficentiam, jure merito dici potest vel thronum,
vel in throno sedentem exturbare. Non id agit
quidem ut Christus illic adesse desinat, sed ut de-
sinat esse thronus gratia. Sicut si dictus esset
thronus Justitia, quod ibi singularem exerceret
Justitiam, nonne qui singularem illam negaret
Justitiam, negaret illum Justitia thronum, qui
non aliter talis dicitur thronus, quam quod talis
exerceret Justitia? Sic planè de throno gratia, si
tollis rationem, cur sic dicatur thronus, jam tol-
lis ipsum thronum aut in throno sedentem; tol-
lis autem rationem, si tollis facilitatem quam
exhibet sui aduendi, si tollis propensionem quâ
præ se fert sui communicandi, si tollis illum quæ
evulgar familiarem cum hominibus conversa-
di usum, quia ut dictum est, propterea maxime
dicitur thronus gratia, quia ibi præcipue regnat
& triumphat gratia, ibi sedet ipse Author gratia,
se suaque omnia tam effuse daturus, quam para-
tus erit accipere qui se adire velit. Nonne si om-
nem tolleres à Sacramento gratiam, simul ipsa
tollereres vim & efficaciam Sacramenti? Cur por-
rò, nisi quia non est Sacramentum, nisi sit gratia?
Sic prorsus si tollis facilitatem gratia, tollis &
thronum gratia, quia non est thronus gratia, ni-
si sit tanta scilicet & ubertas, quanta dici potest
& cogitari maxima. *Confessio & magnificentia o-
pus eius.* Id est, sic est opus eius magnificentia, ut
nisi accedat magnificentia confessio, non sit a-
pud illum, qui magnificentiam non constitetur,
opus eius magnificentia.

II. PUNCTUM.

SED qui cum fiducia non aduunt ad Gratia Chri-
sti thronum, non confidunt, imo & factis ne-

gant aut diminuunt illam facilitatem & magni-
ficentiam Christi Domini, converians nobiscum
in sanctissimo Sacramento.

Quid est enim quamobrem non aduunt, non
confidunt, non se magis communicent, nisi quia
vel non putant revera tantam inesse Christo sui
communicandi bonitatem; aut qualis ea cum-
que sit, non esse nostrum illa tam familiariter &
tam frequenter uti? Quid est quod Patriarcha
Jacob non remittit filios in Ægyptum, ut inde
frumentum convehant, nisi quia Virum illic au-
divit durius tractasse suos? Si sciret esse filiū Jo-
seph qui dominatur Ægyptiis, an ita cuncta-
retur?

Gen. 34.

Num. 11.

Quid est, quod qui lustrarunt terram promif-
sionis, dicuntur illi terræ detraxisse, nisi quod
negarunt vel tantam inesse soli ubertatem, vel
tantam aduendi loci facilitatem quam Moyses
promittebat?

Ibid. 20.

Cur ipsi moyses & Aaron accusantur, quod ali-
quando non sanctificaverint Dominum nisi
quod illo tum die, quo gravius contra Deum
populus murmuraret, minus forte de Dei boni-
tate senserint, quam oportebat?

Is. 7.

Peto tibi signum à Domino Deo tuo; Dixit Regi
Achaz Propheta. Non petam, inquit ille, & non
tentabo Dominum; Religiosus scilicet Dei cul-
tor: dum se Deum timere, simulat, Deum non
timuit offendere, quia sic oblatam recusavit ho-
nitatem. Nonne sic errabant Pharisei, quod nol-
lent publicanos & peccatores tam libenter ad
Christum accedere? Nonne sic ille de suo Do-
mino malè est meritus qui talentum acceptum
non duplicavit? Nonne sic Domini bonitatem
negavit, quando illam credere noluit nec expe-
riri? Sic illi planè qui cum fiducia non aduunt ad
gratia Christi thronum, sic illi gratia detrahunt,
sic illam negant bonitatem, dum se illi negant pos-
se uti, confidenter, si qua se ipsis facilitate offert.

Luc. 15.

Math. 25.

III. PUNCTUM.

ERGO illi & se à throni secludunt gratia, &
Christum excludunt à throno gratia, cum illa
throni exclusio sit ipsa gratia vel bonitatis ne-
gatio, quam præ se ferunt & aperte profitentur,
quando illam non magis adire volunt, quam si
nulla esset bonitas vel nulla gratia. *Ipsi non intro-
issu, & eos qui introibant prohibuisti.* Quod quâ
sit grave, quàm impium, & quàm horrendum,
jam supra in secunda parte visum est, ubi hæc
declaratur veritas:

Luc. 11.

D

Quam

Is. 110.

Ter. 2.
Hebd. 4.
post Octav.
Pasche.

Quam gloriosum est Sacramento multa in nos posse si velimus, tam ignominiosum est pauca posse quod nolimus.

Certe sicut throni sedes non nisi gloriam & tranquillitatem designat, sic throni exturbatio quid nisi dedecus & dolorem inferat? Quid regi potest esse probrosius, quam expelli regno, quam throno deturbari? Et ne in magnificis ac gloriosis vocabulis videamur vim facere, facilius patet retur Christus se nec Regem haberi, nec habere thronum, quam se in illos non agnosci bonum ac facilem, qui sua velint bonitate uti. Nonne in regia sua dignitate contemptum passus est? Nonne in sanctitate, in sapientia, in scientia, in potentia, & in quibusvis suis animi dotibus illustratus fuit? Cur porro nisi ut suam nobis apertius indicaret bonitatem? Nonne tanto magis apparet eius bonitas, quanto minus apparet alia, quibus propterea denudari voluit, ut magis appareret eius bonitas? quasi diceret, nihil in me spectes præter bonitatem. Tu vero novus majestatis cultor & prædicator, solam inquires, intueri maiestatem: nil de bonitate, nihil de gratijs cogita. Potestne Christo aliquid cogitari magis oppositum?

Quam me autem jubes intueri maiestatem in Sacramento? Quid hic apparet tam splendidum, quid tam magnificentum, tam regium & tam tuncidum, ut me suo potissimum terrore percellat & occupet quam quod illie suis me allicit blanditijs? Nonne idcirco potius velata sunt illa splendentia, ne illorum fulgore deterreremur? Nonne idcirco sola vulgaria relicta sunt, ut eorum facilitate magis traheremur? Adoro quidem & veneror Majestatem, reveror Sanctitatem & Justitiam, quæ quanta sit in hoc Sacramento, non dissimulatur infra, ubi ab ira Agni, quam sic timendum, ostenditur. Et jam supra etiam fufius in prima parte, ubi pavendum in loco sacro demonstratur, & ad locum sacrum non aliter accedendum quam ad ipsum Sacramentum. Sed cur propterea bonitatem excludis, cum potius ipse Dominus maiestatem latere velit, ut ipsa magis pateat bonitas?

Sanè non debet maiestati præjudicare bonitas, sed neque potest Maiestas bonitati officere. Nulla inter illas potest esse contentio quas ex æquo Dominus possidet, & quæ simul ita colendæ sunt, ut non minus ametur maiestas quam bonitas, nec minus timeatur bonitas quam ma-

iestas. Timor autem iste non est fuga, nisi fuga sit culpæ. Qui divinam timet bonitatem, fugit quantum quidem potest à culpa, sed quantum à culpa fugit, tantum ad ipsam accedit bonitatem.

Quod si dicas te timere ne familiaritas contemptum pariat, sicut in humanis accidit, audi sequentem propterea præcedenti conexam veritatem.

Divina licet magis timenda sint quam humana: in divinis tamen minus timenda est familiaritas quam in humanis.

RATIO proxima petenda est ab illo quem experimur in humanis contemptum, quem profecto parit familiaris usus: unde si contemptus ille non sit timendus in divinis sicut in humanis, nec erit ipsa etiam timenda familiaritas.

Sed in divinis non est illa contemptus tam timendus quam in humanis.

Ergo nec ipsa etiam familiaritas pertimescenda.

RATIO vero cur in divinis non sit ille contemptus tam timendus, magis hic utgeri debet, sicque demonstratur: Contemptus ille quem parit familiaritas, vel sit à personis timendus, vel à rebus, vel ab ipso familiari usu. Sed nihil horum trium in divinis accidit quod timeatur, sicut in humanis.

Ergo non est ita timendus.

I. PUNCTUM.

TRES afferuntur causæ præcipuæ, quibus in humana & communi vita familiaritas contemptum pariat.

Prima est ex personis quas inter familiaris intercedit usus: cum enim sint homines & naturæ suæ versatiles & diversis obnoxij cupiditatibus, vix aliquot simul mentes transegerint, quin vel ipso sui alterius fastidio, vel delectis naturalibus vitijs, se mutuo ferre non possint; & quos natura sociarat, ipsa dissociat. *Quid communicabit cæcibus ad ollam? quando enim se colliserint, olla confringetur.*

Secunda ex rebus ipsis occurrentibus, quæ dum uni placent, displicent alteri: tum vero inquit Sapiens, *Occasiones quaris qui vult recedere ab amico: Id est, vel contemnit quem prius diligebat, vel se ab illo contemptum queritur, unde occasionem recedendi captat.*

Eccles. 13.

Prov. 13.

Tertia

Tertia denique, familiari hoc ipso usu satis compertum est pretiosa quæque vilescere; nam cum quiddam creatum est, sit finitum, sit caducum, nec satiandum capax animo; vix aliud quiddam inde referas quam quod Sapiens: Ecce univ[er]sa vanitas & afflictio spiritus. O si hoc fakem ex animo sentirent homines, & discerent ea vir tute contemnere, qui vident alioquin contemnenda!

I L P U N C T U M.

SED nihil horum in divinis accidit sicut in humanis.

Non primum, quia ex parte Christi nulla inconstantia, nulla vitiositas, nulla intercedere potest ratio, cur ille uno magis æstimetur tempore quam alio, cum sit unus idemque sui semper similis, semper sanctus, semper amabilis, semper colendus. Si aliquid facti in venerimus in eo, ait S. Augustinus, non amemus. Ecce ipse invenit multa facta, & amavit nos. Si aliquid facti in venerimus in eo, non amemus: quia & hoc ipsum quod carnem indutus est, ut de illo etiam diceretur, Vidimus eum, & non habebat speciem neque decorem: si consideres misericordiam qua factus est, & ibi pulcher est. Mihi autem absit gloriari dixit unus amicorum sponsi, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. Parum est ut non inde erubescas, nisi etiam & glorieris. Quare ergo non habuit speciem neque decorem? quia Christus crucifixus, Iudæis quidem scandalum gentibus stultitia. Quare autem & in cruce habuit decorem? quia quod stultum est Dei, sapientius est quam homines; & quod infirmum est Dei, fortius est quam homines. Nobis ergo iam credentibus ubique sponsus pulcher occurrit. Pulcher Deus, verbum apud Deum. Pulcher in utero virginis, ubi non amisit divinitatem & sumpsit humanitatem. Pulcher natus infans verbum, quia & cum esset infans, cum suggeret, cum manibus portaretur, cæli locuti sunt, Angeli laudes dixerunt, Magos stella direxit, adoratus est in presepi, cibaria animalium mansuetorum. Pulcher ergo in cælo, pulcher in terra, pulcher in utero, pulcher in manibus parentum, pulcher in miraculis, pulcher in flagellis, pulcher invitans ad vitam, pulcher non curans mortem, pulcher deponens animam, pulcher recipiens, pulcher in ligno, pulcher in sepulchro, pulcher in cælo, pulcher in intellectu. Audite Canticum neque oculos vestros à splendore pulchritudinis illius avertat carnis infirmitas. Summa & vera pulchritudo, justitia est. Ibi illum non videbis pulchrum, ubi deprehendes injustum. Si ubique justus, ubique decorus. Ex parte autem nostra deficere quidem possu-

mus, sed hoc habet à Christo quisquis illi adheret, ut unus cum eo spiritus fiat, uno eodemque roboretur animo, atque ut ait Sapiens, In sapientia maneat sicut sol, nec sicut luna mustetur. *Ecclesi. 27.*

Secundum abest etiam ab hac divina cum Christo consuetudine, nam licet multa hic varia nobis contingant, cum nihil tamen adversi sine divino nutu eveniat, & diligentibus Deum omnia cooperentur in bonum, Quid est quod ab illo nos possit disiungere? Quis nos separabit à charitate Christi? Vide locum Apostoli, & audi, S. Augustinum verba eius minutatim exponentem: Nemo nos separat à charitate Domini minando mortem: id ipsum enim quod diligimus Deum, mori non potest, cum mors ipsa sit non diligere Deum. Nemo ab ea separatur, pollicendo vitam; nemo enim ab ipso fonte separatur, pollicendo aquam. Non separatur Angelus: non enim est Angelus, cum inhaeremus Deo, nostra mente potentior. Non separatur virtus qua potestatem habet in hoc mundo: nam toto mundo omnino sublimior est mens inhaerens Deo. Non separant instantes molestie: hoc enim leviores eas sentimus, quo ei unde nos separare molitur, arctius inhaeremus. Non separatur promissio futurorum: nam quiddam boni futurum est, certius promittit Deus: & nihil est ipso Deo melius, qui iam bene sibi inhaerentibus præsens est. Non separatur alitudo, neque profectio, quid enim mihi cæli pollicatur, ut à cæli fabricatore se jungat? aut quid terreat infernus, ut Deum deseram? quem si nunquam deseruissim, inferna nesci vissem. Postremo quis me locus ab eius charitate dirvellet, qui non ubique totus esset, si ullo contineretur loco?

Supereft tertium de familiari usu quo sentimus atrescere quiddam floret amœnius, & obsecrari quiddam splendet magnificentius: at non ita in Divinis, non ita Christus excidit, non ita ille obsolescit, Apud quem non est transmutatio nec vicissitudo obumbratio. Non est in illo, EST & NON, inquit Apostolus de Sermone quem de Christo habuit, & de ipso Christo, sic namque pergit: Dei enim Filius Iesus Christus qui in vobis per nos predicatus est, non fuit EST & NON, sed EST in illo, fuit. Quot quot enim promissiones Dei sunt, in illo, EST. Quasi diceret, totum præsens est quod de Christo asseritur, nam quod fuit & quod erit, nunc est quodammodo; nunc tam suavis congressu, tam mitis verbo & accessu tam facili, quam olim fuit. Nihil ex illo consensit & deperit. Quod aliquando etiam futurum est in æterna beatitudine, nunc est suo modo. Nempe futurum est, quando in cælo videbitur.

bitur, ut ita fatiet animum, nunquam tamen ut illa fatietas fastidiosa sit, sed in quem semper desiderent Angeli, & beatorum animarum magis ac magis prospicere, sic enim de presenti affirmat, & sic propterea nos ad se invitat: *Transite ad me omnes qui concupiscitis me. Et a generationibus meis implemini Spiritus enim meus super mel dulcis. Et hareditus mea super mel Et favum. Memoria mea in generationes saeculorum Qui edunt me, adhuc esurient: Et qui bibunt me, adhuc sitient. Poteratne quid exprimi significantius? aut certe si quid ultra desideres, praesto est S. Gregorius, ubi de corporalibus agit delicijs & spiritualibus: haec enim humanae & divinae simul familiaritati tam apte conveniunt, ut sicut de illa humana dicitur, quod appetitus saturitatem, saturitas fastidium generat; ita de hac divina sentitur, quod appetitus saturitatem, saturitas appetitum, pariat. Augent enim huius divinae conversationis ablectia desiderium in mente, dum satiant; quia quanto magis earum sapor percipitur, eo amplius cognoscitur, quod avidius ametur. Proinde Psalmista nos admonet dicens: gustate & videte quoniam suavis est Dominus. Quem Psalmi vericulum, atque ipsius etiam Psalmistae factum quo se immutavit coram Rege Achis ut haberetur in libris Regum, commemorans S. Augustinus & applicans S. Sacramento: Gustas, inquit. Et vide quam suavis est Dominus, si autem non intelligis, Rex es Achis, immutabit faciem suam David, & recedet a te, & dimittet te Et abiit. Quasi diceret S. Doctor, nisi tu sentias illum suavem, non inde est quod non sit suavis Dominus, sed quod tibi sit immutatus, quia tu forte constitutum mutas ordinem; vis videre priusquam gustes, vis gustare priusquam te alius ablectes creaturis.*

III. PUNCTUM.

IN Divinam igitur familiaritatem nihil eorum se ingerit, quae in humana contemptum pariunt; ac proinde non est illa formidanda familiaritas, non est timendum ne sic forte vel Christum contemnamus, vel ab eo contemnamur. Nam si recte sentimus, tantum abest ut quod jam dictum est, vel tantillum de debito detrahamus cultu, quin potius quanto magis se ipse nobis facilem praebet, tanto maiori bonitatis stupefacti miraculo magis eum veneremur. Et quod ille ad nos descendit demissus, eo nos illum altius supra nos evehere, summisque prosequi cogitemus honoribus. Tu es ipse Rex noster, Tu Domine susceptor meus es gloria mea, & exaltans caput meum. Et profecto ille tam acceptam habet nostram animi propensionem, & indignam licet cordiuta

1. Pet. 1.

Ecclesi. 24

Homil. 36 in Evang.

Pf. 33.

2. Reg. 21.

Psal. 3.

communicationem, ac mutuam reciprocantium inter se voluntatum confessionem, ut Divo conformiter Augustino sanctus observavit Chrysostomus, idcirco praecipue Deum nos castigare, cum nos viderit ab eius familiaritate resistentes, sic enim loquitur, & post pauca: Cum igitur videris, dilecte, tentationem nunc quidem extinctam, rursus autem animo accensam, ne animo concedas, neque refugias, sed unam spem tenens, illud intrinsecus ratiocinans, quod non per os nec a veritate nos Deus inimicorum manibus tradat, sed studiosiores et sibi magis familiares facere volens.

Hoc est scilicet in omni quidem negotio, sed praesertim in isto vel maxime perpendendum, quid velit Deus. Nam sicut nolentem & veterantem si quis propius auderet accedere, iure merito temeritatis poenas daret; sic volentem, vocantem, invitantem ad se, & flagella minantem, nisi accedas, quis nisi rebellis & arrogans ausit refugere? Sic de Mose S. Gregorius Et superbus esset si vocantem praeceperet, & superbus si non sequeretur.

Quamobrem licet fidelis formidare possit animam, ne tanta Dei bonitate quantam experitur, forte aliquando abutatur, longe tamen magis reformidat, ne si metu abutendi repudiet tantam bonitatem, ipsa repudietur anima, & audiat. Egrederet, & abi post vestigia gregum Et pasce agnos tuos. Quod praclare S. Bernardus in illa spongia ad sponsum verba sic exponit, Quae enim anima semel Domino didicit & accepit intrare ad se ipsam, & in intemis suis Dei praesentiam suscipere, & quarere faciem eius semper, spiritus est enim Deus. Et qui quarunt eum, oportet eos in spiritu ambulare, & non in carne, ut secundum carnem vivant; talis, inquam anima nescio an vel ipsam gehennam ad tempus experiri horribilius panatusve ducat, quam post spiritualis studij huius gustatam semel suavitatem exire denuo ad illecebras vel potius ad molestias carnis, sensuumque inexplicabilem repetere curiositatem, dicitur Ecclesiaste. Oculus non impletur visu, nec auris auditu; audi enim hominem experiturus quae loquimur. Bonus es, inquit, Domine sperantibus in te, animo querenti te. Ab hoc bono si quis averteret sanctam illam animam conaretur, puto haud secus accepisset, quam si se de paradiso & ab ipso introitu gloria conspiceret deurbari. Audi adhuc & alium similem huic: Tibi dixit cor meum, ait, exquisivit te facies mea: faciem tuam Domine requiram. Unde & dicebat mihi autem adhaerere Deo bonum est. Et item loquens ad animam suam dicitur.

Hom. 146 ad Pop.

1. p. Pass. c. 7.

Cant. 1.

Serm. 35.

Deo D. op.

Dei. Convertere anima mea in requiem tuam, quia Dominus benefecit tibi. Dico ergo vobis, nihil est quod intantum formidet, qui quis hoc beneficium simul accepit, quod ne a grama derelictus necesse habeat deinde egredi ad carnis consolationes, imò de- solationes, nisi famis carnalium sensum sustinere vinculatus. Terribile proinde & nimis formidolosum comminatio: Egredere & pascere hircos tuos. Quod est indignam te noveris illa sua familiaris & suavis & vnum contemplatione celestium, intelligibilem, di- vinarum. Quamobrem egredere de sanctuario mo- corde tuo, ubi secretos sacrosq; veritatis ac sapientia- sensus dulciter haurire solebas; & magis tanquam una de secularibus, pascedis & oblecta tua car- ni sensibus mericere. Hircos quoque, qui peccatum significans, & in iudicio collocandi sunt a sinistris, dicit vagos & petulantes corporis sensus, per quos peccatum tanquam mors per fenestras intravit ad animam. Tum paucis interjectis, turpitudine mutationis studiorum, ut cui ante studij fuerat peregrinans, & oculum animam suam sacræ meditationibus tanquam celestibus pascere bonis, Dei beneplacitum & mysteria voluntatis eius inquirere, penetrare devotione Caelos, & mente superna circum man- siones, salutare Patres atq; Apostolos, & choros Pro- phetarum, Martyrumq; admirari triumphos, ac super pulcherrimos orantes Angelorum; nunc om-

nibus his omissis, turpi se mancipet corporis servi- tuti ad obediendum carni, ad satisfaciendum ven- tri & gula; ad manducandum in univ. in terra, unde ex ea qua pratorit, mendi huius figura, suam semper famelicam curiositatem aliquatenus conso- latur. Exiret aquarum deducans oculi mei super huiusmodi animam, qua cum nutretur in croceo demum amplexatur stercore. Pascis enim iuxta beati viri sententiam, sterilem qua non habebat fili- os, & vidua non beneficit.

Quæ postrema verba ex Jobo deprompta, sic **Tob 24.** accommodantur à S. Gregorio carni & animæ, ut dum dicitur pasci caro sterilis, simul dicatur non bene fieri animæ viduæ, quasi diceretur, dum nutritur caro, negligitur anima. Caro autem di- citur sterilis, dum anima est vidua; quia dum va- cua & deserta est anima, nihil boni caro præstat. Denique vidua est anima, quando est Deo va- cua, & tunc illi animæ viduæ non bene fit, quan- do ita deseritur anima, ut cum posses illam Deo replere, non tamen audeas.

Ut vero quæ de humili cultu jungendo fami- liaritati cum Christo Domino dicta sunt, corro- borentur firmius: opportunitum videtur exem- plum Davidis, coram Arca ludæntis, saltantis, & sese cum internè, tum externè plurimum humili- antis.

Ante Dominum qui elegit me, Ludam & vilior sum plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis. 2. Reg. 6.

VERITAS PRACTICA.

De utroque necessario humilitatis actu.

Vel neutro vel utroque simul oportet esse humilem.

Quæ Sacramento debetur humilitas, velut ipsum Sacramen- tum sit indivisa necesse est.

RATIO EST, Quia quæ Sacramento debetur hu- militas, nos illi perfecte totos debet subijcere.

Sed nisi esset in nobis indivisa, non perfecte nos totos Sacramento subijceret.

Ergo sit indivisa necesse est. & neutro vel utroq; si- mul humilitatis actu nos esse oportet humiles.

I. P U N C T U M.

QUAM in multis luculenter arca vete- ristamenti, figuram augustissimæ præ se ferret Eucharistiæ, posset con- siderari attentius, & illud Mosis de Po- pulo Christiano longè magis quam de Judaico pronuntiare: *En populus sapiens & intelligens gens magna. Non est alia natio tam grandis, qua habeat Deos appropinquantes sibi, sicut ades nobis Deus*

noster. Verum quo cultu sit à nobis celebranda hæc novi Testamenti arca, quæ pietatis signi- ficatione prosequenda, his maxime solenniori- bus feriis, quæ totæ sunt illi cultui d. sinatæ, longè magis præstat expendere, seu potius intu- eri exemplo veteris illius populi, qui tanta reli- gione suam illam in arcam ferebatur, quanta de- scribitur in eorum monumentis ad omnem po- sterioris memoriam commendanda. Sic autè inter illos dignitate David eminebat, ita & isto pietatis genere præstitit, tantumque cultus ac religionis illi sacro ligno quondam exhibuit, ut videatur non fuisse magnus David, nisi ut se tum magis demitteret, nec major unquam vius sit, quam cum se ita demisit.

Deut. 4. D. Th. in opus.

Habetur rei gesta historia fuse descripta l. 2. Regum, cap. 6. Fufius autem à S. Papa Gregorio, multas quidem ob illustres quæ in ea lucent virtutes, sed unam præsertim humilitatem.

Lit. 27.
Mor. c. ult.
timo.

Intueri libet, inquit, quanta virtutum munera David perceperat, atque in his omnibus quam forti se humilitate servabat. Quem enim non extolleret ora leonum frangere, ut foris brachia dissipare, de spectis prioribus fratribus eligi, reprobato rege ad Regni gubernacula ungi, timendum cunctis uno lapide Goliath sternere; à rege proposita extinctis allophyliis numerosa præputia reportare, promissum tandem regnum percipere cunctumq; Israëlitarum populum sine ulla contradictione possidere? Et tamen cum arcam Dei in Hierusalè revocat: quasi oblitus prælatum se omnibus, admixtus populis arcæ arcam saltat. Et quia coram arca saltare, ut creditur vulgi mos fuerat: Rex se in divino obsequio per saltum rotat: Ecce quem Dominus cunctis singulariter prætulit: sese sub Domino & exaquando minimis, & abjecta exhibendo contemnit. Non potestas regni ad memoriam reducitur non subjectionum oculis saltando vilescere metuit, non se honore prælatum ceteris, ante eius arcam qui honorè dederat, recognoscit. Coram Deo egit vilis vel excreta: ut illa & humilitate solidaret, qua coram hominibus gesserat fortia. Quid de eius factis ab aliis sensiatur, ignoro: ego David plus saltantem stupeo quam pugnantem. Pugnando quippe hostes subdidit: saltando autem coram Domino semetipsum vicit. Quem Michol filia Saül adhuc & tumore regij generis insana, cum humiliatum despiceret, dicens: Quam gloriosus fuit hodie Rex Israël discooperiens se ante ancillas servorum suorum, & nudatus est quasi si nudetur unus de scurris, protinus audivit: vir vix Dominus, quia ludam ante Dominum qui elegit me potius quam patrem tuum. Ac paulo post ait: Et ludam & vilior fiam plusquam factus sum, eroq; humilis in oculis meis. Ac si aperte dicat: vilescere coram hominibus affecto, quia servare me coram Domino ingenuum per humilitatem quero. Sunt verò nonnulli qui de semetipsis humilia sentiunt, quia in honoribus positi nil se esse nisi pulverem favillamq; perpenderit, sed tamen coram hominibus de spectis apparere refugiunt, & contra hoc quod de se interius cogitant, quasi rigida exterius venustate palliantur. Et sunt nonnulli qui vilos videri ab hominibus appetunt, atque omne quod sunt, dejectos se exhibendo contemunt, sed tamen apud se introrsus quasi ex ipso merito offensa utilitatis intumescunt, & tanto magis in corde elati sunt, quanto amplius in specie elationem premunt. Quæ utraque unius elationis bella, magna David circum-

spectione deprehendit, mira virtute superavit. Quia enim de semetipso intus humilia sentiens, honorem exterius non quarit, insinuat dicens: ludam & vilior fiam. Et quia per hoc quod vilem se exterius præbuit nequaquam interius intumescit; adjungit: Eroque humilis in oculis meis. Ac si dicat, qualum me exterius despiciens exhibeo, tale me & interius attendo.

In quibus S. Doctoris verbis, utrum magis miretis, vide, an Davidem sic humiliter de se sentientem, an Gregorium sic humiles Davidis sensus exponentem. Ex utroque certe liquet, quam opportune modo hæc veritas perpendenda proponatur. Quod qua debetur Sacramento humilitas, velut ipsum Sacramentum sit indivisa, hoc est, sit ita simul à nobis jungenda, ut nisi simul internum ac externum humilitatis jungamus actum nulla sit prorsus humilitas, nullus Sacramenti cultus, nulla pietas, nulla devotio.

Ratio quæ affertur non tantum est efficax ad veritatis evidentiam, sed ad pietatis sensum acuendum: ut enim declaretur quamnam Sacramento debetur humilitas, debet ea proferri humilitas; quæ nos perfecte totos Sacramenti subsiciat; nec enim minor illi debetur: nam cum sit humilitati hoc proprium & nativum, ut quantum cuique debetur, tantum illi quod quisque debet, totum subsiciat: certe non minus à nobis Sacramento debetur, quam quod toti sumus, ac proinde non minor esse potest circa illud humilitas, quam quæ nos illi totos plenè & perfecte subsiciat, dicaturque nobis singulatim, Humilia val de spiritum tuum. Ecclesi. 7.

Jam verò ut apertius id agnoscamus, nonne inspectandi sunt tituli quibus jure suo SS. Sacramentum nos sibi totos devinct? nonne autem in his inspectandis titulis pietas inflammari potest? Age ergo, quid est quam obrem toti sumus præsertim hujus Sacramenti? Proferri possent tot tituli quod in se Christus continet, quibus nos sibi totos habet devinctos. Nam cum sit ipse Christus præsens Sacramento, præsentia, quam vœcant, reali & personali; quid minus habet Sacramentum quam quod ipse Christus? Sed ne longius abeat oratio, septem duntaxat attingemus illos qui Christo simul & Sacramento magis conveniunt.

Primus est Sacerdotis & sacrificij. Quis dubitet Christum esse primarium sacerdotem, qui se ipsum toties immolat, quoties hæc ab alijs sacerdotibus sacra immolatur hostia? Nonne propterea dicitur sacerdos in æternum secundum ordinem Melchisedec. Psal. 109.
Hebr. 7.
Melchisedec.

II. PUNCTUM.

SED nisi esset in nobis sic indivisa humilitas, ut simul interna & externa esset, non perfecte nos totos subiceret Sacramento.

Cum enim confitemur anima & corpore, nonne si horum deficiamus alterutro, non toti sumus? Nonne autem illorum deficiamus alterutro, si vel interna vel externa desit humilitas? Nonne ad corpus æquè spectat externa humilitas, atque ad animam interna penetrat? Nonne idcirco in Sacramento & in universo Dei cultu adhibentur ceremoniæ, ritus & formæ quædam, quibus suo modo exercetur corpus & impenditur in divinū obsequium, sicut suis internis actibus anima? Nonne hoc est quod agebat David, *Cor meum & caro mea exultaverunt in Deum vivum*. Videri potest S. Thomas loco annotato.

*Psal. 73.
1.2. q. 107.
4.2.*

Licet verò etiam diceretur humilitate corporis animam, & humilitate animæ corpus humiliari juxta illud Davidicum, *Humiliatus est in pulvere anima nostra*, cum tamen aliter atque aliter internis & externis humilitatis actibus anima si ve corpus sese subjiciant, quis non videat, quod si deessent alterutri eorum actus, simul deesset etiam ex illis partibus humilitas & subiectio; sicut si fide divina non crederentur omnes articuli nonne tot illis ex partibus fides deesset, nec intellectum Deo subiceret, quot deesset ei eisdem articulis?

Pj. 43.

Sic planè sentiunt de vera humilitate sancti Patres. Sic expresse, Ambrosius. *Vera humilitas est qua inter quoslibet meritum gradum, nunquam sui potest esse dissimilis. Nam & in officiorum vicissitudine, & in mansuetudinis lenitate, & in voluntaria paupertatis electione, invenitur multa distantia, & alter altero in proposito sui devotione aut major aut minor est. IN VERA AUTEM HUMILITATE NIHIL DIVISUM, nihilq; non solidū est, & ideo omnes participes suos unum facit, quia inæqualitatem ipsa non recipit.*

l. 10. ep. 84.

Non est sensus, æqualem esse in omnibus humilitatis virtutem, aut æquales omnes in hac esse virtute; cum longè dispar ejus possit esse ratio sicut fidei, charitatis, & aliarum virtutum; sed quod S. Doctor, nihil est ita divisum, ita mancum & deficiens in vera humilitate, ut non plene subiciat omnem hominem ex quavis ipsius parte quam exigit ejus status ut se subiciat, nam si alioquin aliqua pars deesset, non esset vera humilitas, manca esset & mutila, sicut mutilum esset corpus, cui totæ non adessent sanæ partes & integre. O insignem humilitatis gloriam, quæ sic tota simul in se constat, ut vel nulla vel tota sit.

Melchisedech, & sempiternum habere sacerdotiū? Potestne verò considerari Christus sic se totū in Sacramento immolans, & nō inde inferri nos ejus esse totos hoc titulo tam frequenter renovato, quàm se ipse frequenter immolat? Nonne sic hostiam nos ut illi exhibeamus, sæpe admonemur.

*Rom. 12.
Ephes. 4.*

Secundus est *Redemptor*, sic enim passionis & mortis suæ meritum nobis applicat, unde illi ab Ecclesia canitur, *Ve redemptionis tuæ fructum in nobis jugiter sentiamus*. Quid verò est esse redemptos, nisi totos ejus esse, a quo redempti sumus? Nonne sic argumentatur Apostolus? *Non estis vestri, empti enim estis pretio magno.*

2. Cor. 6.

Tertius est *Regn*. Sic enim regnat in tota universim Ecclesia, quæ dicitur ejus regnum, & particularim in anima, quæ se illius subdit legibus. At quid est esse subditum illius legibus, nisi totum illius esse, cum prima regni lex ea sit, *regnum meum non est de hoc mundo*, id est, ubicunque regnaverō, nihil educum, nihil creatum, nihil mortale sese mihi opponat.

Joan. 18.

Quartus est *Pastor*. Carne sua videlicet nos ipse pascit, quid clarius at quid strictius ad nos illi totos astringendos? quid magis nostrum quàm eibus quo sustentemur, & quid minus nostrum, quàm nos cibo illo sustentari, si nos in se eibus ille convertat? *Qui manducat me*, inquit, *& ipse vivet propter me.*

Joan. 6.

Joan. 3.

Quintus est *Sponsus*. Nam qui habet sponsam, sponsus est; & qui sponsus est, habet sponsam. Hic autem in Sacramento cum inter Christum & animam intercedat unio quæ in terris potest esse strictissima, non potest alio quàm sponsæ nomine significantius exprimi: nec potest ambigi quin inde anima tota sit Sacramenti seu Christi, cum sponsa tota sit sponsi, relictis aliis omnibus.

Luc. 14.

Sextus est *Magistri*. Quo de titulo vide sequentem feriam, & quali nos inde vinculo sibi totos constringat, expende quod ipse dixit, *Omnis enim vobis qui non renuntiat omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus.*

Joan. 5.

Septimus denique *Medici* qui sanat omnes infirmitates nostras, si velimus eas sanari: velle id autem quid est aliud, quàm nos ei totos subicere? Unde ipse ab unoquoque nostrum, quærit, *Vis sanari? vis te mihi sanandum permittere?* o quis nōlit? & tamen cum vix ullus sanetur, mirare potius, o quis velit? Videtne saltem quo jure quibusve titulis Sacramentum hoc exigit, ut illius toti simus, ac proinde humilitas quæ nos illi subiciat, nos totos ei subiciat necesse est, aut ea non sit humilitas quæ tali debetur Sacramento. *Hic apparebunt humiles moi.*

Matth. 16.

III. PUNCTUM.

SICUT ergo David ex utroq; humilitatis actu dicebat: Ante Dominum vilior fiam plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis: sic nos oportet esse humiles, tum internè simul & externè, coram Christo Domino: sic indivisa debet esse humilitas qua sanctissimo debetur Sacramento, velut ipsum quodammodo Sacramentum, id est, tota simul in unaquaq; sui parte. Sicut nempe corpus & sanguis Christi separatim consecrantur in altari, aut sicut corpus ipsu in partes dissectatur, cum tamen Christus totus remaneat sub utraq; specie & sub minima quavis parte; sic humilis animus, licet hunc aliquando internum separatim, aut hunc externum humilitatis actum exerceat, debet tamen utrumque simul indivisim exercere. Debet externum actum ex interno producere, & internum quem edit, debet externo profiteri, aut paratus esse ad quamcunq; proficendi rationabilem occasionem. Sicut enim corpus ordinatur in Deum per animam, inquit S. Th. ita cultus exterior ordinatur ad interiorem, & interior ab exteriori perficitur, unde nonnullis indiget sensibilibus signis quibus adjuvetur & compleatur, sicq; homo perfecte Deo subiciatur, id est, se toto, id est, animo & corpore, non uno separatim sed utroq; simul. *Humilem me illis animas nostras, servientes illi:* quocunq; scilicet externo cultu: sic sanctissima Judith non unum ab alio separans, sed utrumq; simul ita connectens ut sicut ex corpore & anima fit unum compositum, qui homo dicitur, & sicut ex Christi corpore & speciebus panis fit unum Sacramentum quod per excellentiam Sacramentum nominatur, ita ex internis simul & externis humilitatis actibus fit illa virtus humilitas, qua verè Christus colitur, & sine qua nullus est ejus cultus, *In vanum & sine causa me colunt,* inquit Dominus, nec prodest interior cultus, si quem debent exteriorem non adhibent, nec sufficere potest exterior, si alter desit, atque ita in vanum & sine causa me colunt, quando mihi tantum alterutro serviunt & non utroque simul.

Non potest quidem corpus sine anima, nec animus sine corpore quamdiu hic vivit, humilitatis aut religionis cultum ullum exhibere; sicque naturaliter à se invicem illi actus interni & externi non magis separati sunt quam corpus & anima quæ simul ununtur. Si tamen accuratius inspiciantur prout à multis exerceri solent, & morali sensu perpendantur, tanta illorum occurret disse-

rentia, quanta est corporis & animæ dum à se dissociunguntur, Solo corpore, solo externo cultu & actu, quasi essent exanimæ, illi Christum colunt: & se illi subiciunt, qui flexis quidem adorant genibus, sed mente, ne dicam lingua & oculis, mente interna sic vagantur, ut vix ullum veræ pietatis sensum, vix ullum veræ humilitatis actum ex animo edant. *Appropinquant populus iste ora suo & labris suis glorificat me, cor autem ejus longe est à me.*

Atque utinam de leviculis quibusdam animi motibus querela tantum esset, sed contineamus nos in nostra de humilitate materia, consideremus quo tempore se vir ille aut mulier ad templum conferunt adoraturi sanctissimum Sacramentum, seq; illi toto prostraturi corpore, quasi viles & humiles servi; nihil tamen animo versare aliud quam superba, quam elata, quam mundana, & uno verbo, Christianæ humilitati planè opposita. Quod enim pene omnes in templis, nisi diligenter caveant, cogitatione detinet & affectu; superba illa est vestium laxitas, & ambitiosa quædam spectandi sui cupiditas, quæ fit, ut vel oculos & mentes spectantium omnium ad nos attrahamus, vel ipsi nos è converso sinamus in illos attrahi, ne quid forte nobis splendidius & illustrius præ se ferant, unde invidiæ faces, arrogantia stimuli, & superbiæ flatus excitantur supra fidem exitiabiles, atque ita mentem penitus occupant, ut non sola horum cogitatio, quod factis quidem grave foret, sed affectus, sed desideria, sed præcipua cupiditates, totum sibi furentur hominem, nihil ut concupiscat anima vehementius, quam quod corpore videtur abjecisse. Nonne vides ut corpore sese deprimat, sese abjiciat, & in pavementum pronus se incurvet? At vides ne ut simul se superbè erigat animo? vides ut intumescat, ut invideat, ut se splendidiorem aliis gaudeat, vel minus illustrem doleat? Et vocabis externos illos humilitatis actus? Illum censebis humilem, qui dum se actu exteriori abjicit, se interiori attollit: dum Davidem simulat, Saulem agit, & quo se putat cultu corporis Christum magis venerari, magis inhonorat & offendit. *Es vos inhonorastis me. Et clamabunt & non exau-*

diat, propter superbiam. Hæc una maximè ratio, cur preces nullæ, quia dum oras, superbis: & superbos Christum non audit.

Quando etiam superbum deponerent habitum, nisi simul animo verè sint humiles, sunt illæ similes cuidam mulieri quæ mutavit habitum ut Prophetam falleret. *Ingrederet*

1. 2. q. 101.
a. 2.

Judith. 8.

Isa. 29.

Marc. 7.

3. Reg. 14.

1000

duxerit Ieroboam: quare aliam se esse simulat?

Sunt alij vero qui se intus animo variis exercere in actibus humilitatis, devotionis & perfectioris cuiusque cultus, quasi sint omnium vilissimi & deterrimi, quos tamen si se obtulerit occasio vel in templis cedendi alijs, vel in compositis comitandi cum paucis sacram Hostiam ad infirmos delatam, pudebit scilicet, erubescant, confundentur, declinabunt à semita, quod soli pauperes Christo faciunt, id negabunt divites, quasi supra suam sortem sic Christo deservirent, quasi quod Christo præstare ut obsequium, sua

esset inferius dignitate. An istos credes humiles? an illa erit humilitas sic divisa, quæ Sacramento debetur? Apparet certe quàm sit manca. Quamobrem cave omni modo factum, & audi quod ait Dominus per Prophetam, *Non adjicies exaltari amplius in monte sancto meo.*

Sophon. 3.

Videri debet præsertim Feria 2. sequentis Hebdomadæ.

Atque ut nihil debitum Sacramento reservemus non plenè datum, subjungatur præcedenti sequens, de triumpho Christi ad hæc Apostoli verba:

Expolians principatus & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso. Coloss. 2.

VERITAS PRACTICA.

Quæ hodiernum Christi triumphum res una magis illustrare debuerat, hæc una magis obscurat.

RATIO EST, Quia voluntas humana est, quæ hodiernum Christi triumphum magis illustrare debuerat.

Sed illa ipsa voluntas hunc triumphum magis obscurat.

Ergo quod est valde deplorandum, & ne vitio nostro fiat, diligenter præcavendum, quæ hodiernum Christi triumphum res una magis illustrare debuerat, hæc una magis obscurat.

I. PUNCTUM.

Sess. 13. c. 5.

SANCTA Synodus Tridentina declarans p̄, & religiose admodum in Dei Ecclesiam inductum fuisse hunc morem, ut singulis annis peculiari quodam & festo die præcelsum & venerabile Sacramentum singulari veneratione ac solennitate celebraretur, utq; in processionibus reverenter & honorificè illud per vias & loca publica circumferretur, hanc reddit ratione valde considerandam: Equissimè est enim sacros aliquos statutos esse dies, cum Christiani omnes singulari ac rara quadam significatione gratos & memores testentur animos erga communem Dominum & Redemptorem pro tam ineffabili & planè divino beneficio, quo mortuæ ejus victoriæ & triumphus representatur. Atq; sic quidem oportuit victricè veritatem de mendacio & hæresi triumphum agere, ut ejus adversarij in conspectu tanti splendoris & in tanta universæ Ecclesiæ lætitiæ positi, vel debilitati & fracti tabescant, vel pudori & affecti & confusi aliquando respiciant.

Haynesius pars tertia.

Hæc ad verbū S. illa Synodus, unde non modo patet hodiernam solennitatem esse quendam Christi triumphum, sed hunc triumphum esse triplicem, de quo citata possint Apostoli verba intelligi, *Expolians principatus & potestates traduxit confidenter, palam triumphans illos in semetipso.*

Primus triumphus est crucis & mortis, cū Christus in cruce moriens, principes tenebrarum hæc nempe dæmones vicit, & de his triumphavit, quia per mortem suam, quantum in ipso est, animas eis sustulit, & æternæ damnationis sententiam contra homines latam, in sempiternam commutavit beatitudinem. Hic autem triumphus hodie representatur, ipsos hodie secum dæmones Christus victos & ligatos quodammodo circumducit per urbem & universum orbem, atq; in exemplum profert, quo discant omnes sic se victori Christo subijcere. Nam oportet illum regnare donec ponat omnes inimicos sub pedibus ejus.

Secundus triumphus est fidei seu veritatis catholicæ contra mendacium & hæresim, cujus auctores & fautores sunt ipsimet principatus seu principes tenebrarum, de quibus triumphat hodie Christus, cum se tanto magis colendum & adorandum palam omnibus præbet, quanto illi magis eum deprimere contendeant, negantes Sacramenti veritatem. Sic honorabitur quemcumque Rex voluerit honorare.

1. Cor. 15.

Ephes. 6.

Tertius denique est virtutis seu veritatis practicæ contra pravam & perversam humanam voluntatem, quam sicut depravant illi ipsi tenebricæ

E

ace

Epist. 190.
ad Innoc.
Pont.

nes adversarii qui pervertunt intellectum, ita de illis hodie triumphet Christus, nisi ejus retardaremus triumphum; nec minus de hoc triumpho genere interpretari liceat Apostoli verba quam de aliis; sicut aperte S. Bernardus de se agebat. *Vitam ego inveniar in his spoliis quibus spoliata suos contraria potestates, tradidit & ipse in possessionem Domini.*

Sed pro dolor, quæ hunc hodiernum triumphum res una magis illustrat deberet, illa una est quæ hunc magis obscurat. Hoc est de quo minus triumphat Christus, de quo tamen potissimum vellet triumphare. Humana nempe voluntas est, quam unam sibi præ omnibus adversariis vellet esse subiectam, & illa una est quæ nunc illi etiam, nostræ vitio, & nostræ perfidia, magis resistit. Quamobrem id etiam atque etiam diligenter attendamus, & quantum hodiernæ Sacramenti gloriæ seu glorioso Christi triumpho deesse nolles, tantum vide ne modò desis considerandæ huic veritati, quæ te doceat, in quo sita sit illa triumpho gloria, quantumque possis illam aut illustriorem reddere vel obscurare deterius.

Ac primum illud quod expendendum venit de divina circa humanam voluntate, certum est non tam multis ad intellectum egere verbis, quam multo ad ponderandum intellectu, pro ipsa rei quam continet gravitate ac merito. Quid enim dignius quam quod primum à nobis Deus postulat? Quid autem clarius quam unam esse ex omnibus nostram voluntatem? Quid notius in scripturis quam illa Patris amantissimi sollicitatio: *Præbe fili mi cor tuum mihi?* Hoc est affectus omnes tuos quos dare vel negare solus est voluntatis? Aut si affectus inter omnes, amorem cordis præcipuè desiderat, cuius in humanæ potentia est, hunc affectum impendere nisi rationalis illius quam vocant appetitivæ facultatis, cuius idcirco solum obiectum est quod est bonum

Prov. 23.

Deut. 10.

ut quod solum est bonum norit diligere. *Et nunc Israel, quid Dominus Deus petit à te, nisi ut timeas Dominum Deum tuum & ambules in via ejus, & diligas eum ac servias Domino Deo tuo in toto corde tuo, & in tota anima tua? Vix magnam facit Moyses in paucis istis verbis, Et nunc. Quid post tot tantaque tibi collata beneficia, post tam insignes suæ singularis benevolentia thesauros patefactos, quid sequitur, quid exigit, quid meretur, quid reddes? Quid te illi debere agnosces? quid aliud quam amorem reciprocum, cum amor amore solo compensetur? Hoc unum si reddideris, licet abscesserit alia, satis sibi factum putat;*

& hoc unum nisi reddideris, licet abscesserit cætera, nihil te illi dedisse putes, nihil à te accepisse dicet.

O quam modò longè id aptius! *Et nunc Christiane! nunc post ipsum datum in mortem pro te Filium! nunc pro ipso in cibum filio derelicto, nunc pro tot effusis per ipsum gratis! Et nunc quid Dominus Deus petit à te nisi ut ipsum ex toto te diligas? Et quid est ipsum ex te toto diligere, nisi voluntatem tuam omnem illi dare, dedere, consecrare?*

Quod si alitius & attentius tanti Sacramenti causas & effectus rimari velles; cur sic in sacrificium simul & cibum, cur in panis & vini specie, cur tam crebriò frequenterque? cur tam familiariter & intestinè nobiscum agas? Intelligeres profectò intelligeres unum hoc tandem spectare omnia, nostram ut sibi voluntatem demereatur ac devinciat, uni demum servire omnia voluntati vel purgandæ vel promovendæ vel unienidæ suo summo bono. Nam tamen si ad cæteras animæ facultates Sacramenti se confert gratia, licet refrænantæ cupiditati proficit, licet memoriam instruat & intellectum illustret; quia tamè horum est finis omnium nostræ cum divina voluntatis unio, cui prorsus perficiendæ nexum hunc Sacramentalem Christus instituit, nonne hanc unam nostram expetere dicendus est præcipuè voluntatem?

Quæramus ipsius voluntatem, dicebant de Rebecca parentes ad jungendas cum Isaac nuptias. O quid cogito, cum illud ipsum cogito pronuntiatum à divinis illis Personis quæ ad salutem animæ, Mysteriorum Incarnationis & Eucharistia decernebant? Quid quærebant in his mysteriis nisi salutem animæ? Quid quærebant in salute animæ nisi voluntatem ipsius? Quid dicebant si quid secum de Christo dicebant, & de anima, nisi hoc unum, *Quæramus ipsius voluntatem*. Purgari debet à peccatis anima, *Quæramus ipsius voluntatem*: Expugnari debet suis vitiosis cupiditatibus, *Quæramus ipsius voluntatem*: Illustrari debet virtutibus, *Quæramus ipsius voluntatem*. Divinis exoranda est dotibus, *Quæramus ipsius voluntatem*. Hoc unum tota petit Divinitas, hoc unum quidquid cum Deo Christus agit in anima, *Quæramus ipsius voluntatem*. Hoc unum quærit qui non nostra sed nos quærit, ac proinde quis non videt, quam hoc uno præsertim trophæo redderetur illustris ejus triumphus, cum ad hunc unum præsertim devincendum adversarium, quidquid gestum est pugnae, quam diu vixit Christus, propterea gesserit, & vitâ potius quam pugna cesserit.

ut de hoc triumpharet gloriosius inimico, quem faceret in triumpho amicum & triumphum socium

Si qui dicuntur alij à Christo debellati hostes, Dæmon, Infernus, Caro, Mundus, & quidquid contra Deum obstitit, nec obstitit contra Deum, nec à Christo debellatur, nisi quia voluntatē subducit humanam & in se pertrahit: subjecta detur humana Christo voluntas, nullus jam restat qui se illi opponat, aut quem nolit oppositū inimicus Non se opponet Mundus qui sola voluntate se opponit Christo. Non se opponet caro quæ voluntate, cum Christi gratia regitur. Se opponet quidem Dæmon, sed Dæmonem sibi oppositū contemnit Christus, nec illum quærit sibi amicum aut aliter debellatū, quàm quod in hominis vincitur voluntate. Quamobrem hæc humana voluntas unus est Christi adversarius, de quo quàm gloriose triumphat, tam illustrem agit triumphū hoc est medium inimicorum Christi de quo Psaltes, *Dominata in medio inimicorum tuorum.*

Ps. 109.

II. PUNCTUM.

SED illa ipsa voluntas hunc triumphum magis obscurat.

Quia videlicet illa est, quæ cum magis devicta magis subjugata, magisque Christo subjecta esse debet, minus tamen ex omnibus se illi subditam reddit. Quotquot enim aderunt in hodierna solennitate peccatores, quotquot in peccato voluntario comitabuntur, hunc solennem Christi triumphum, tot tantisque modis aderit inimica Christo voluntas, non triumphata, sed triumphans non victa sed vincens, non subacta sed subigens, ratione scilicet & gratiam, unde inordinatio nascitur, unde peccatum prodit, unde rebellio contra Christum fovetur, unde illa est denique triumphi obscuritas, cum qui capitalior est Christi hostis, Christum potius ducit subiectum quàm ab ipso ducatur. *Servire me fecisti in peccatis tuis* Hoc humana Christus ait voluntati, quæ Christo servire noluit, quæ servire Christum fecit in peccato suo cum à se Christum expulit, cum ejus leges & imperium detrexit, cum se sui Dominam fecit, non Christi legem & gratiam, *Confregisti jugum meum, rupisti vincula mea, & dixisti, non serviam,* id est, non me tibi subjeciam, sed tu mihi potius redes & sias quod volo facere. Nonne hoc ipsum est, quod alia jam Veritate supra exposita, declaratum fuit

Is. 48.

Isr. 2.

In 1. p. die
Ed. 100.

Nisi te subdas Deo, Deum tibi subdis?
Quis dubitat hunc animæ peccatricis damno-

sum esse statum, ut quamdiu manet in peccato, non sit ex parte voluntatis, subjecta Christo? Licet illi memoria, licet intellectu jungatur, licet pio quodam affectu sensibilique cordis aspiret motu: non est tamen, non est voluntate anima Christo subjecta, quia peccatum lethale quodvis est ipsa Christi & animæ voluntatum disjunctio. *Quasi romphaa bis acuta, omnis iniquitas:* Bis malitiam suam exacuit, & in Christum & in ipsam iniquam animam. *Iniquitates vestra dividerunt inter vos & Deum vestrum,* quæ quæto divisione nisi voluntatum?

Eccl. 21.

Is. 59.

Quamobrem licet vel unus tantum in celeberrimo qui futurus est, vel qui jam fuit, populi cætu, peccator præsens ad hęc, satis esset ad obscurandum Christi triumphum, quia voluntas illius peccatoris non esset captiva Christi, non esset Christo subjecta, non de illa Christus triumpharet: quanto magis putatis obscurandum illum triumphum, cum tot pene peccatores ad sint, quod aderunt triumphum comites, quot spectatores, quot cives? Quis enim cogitat hodie de revocanda in servitutem Christi sua voluntate? Quis de abjuranda sua perfidia? quis de suo sibi reconciliando Rege Christo? *Deus est qui agat penitentiam super peccato suo: cæcis, quid fecit omnes conversi sunt ad cursum suum, quasi equus impetu vadens ad prælium.* Quali ex sola consuetudine, quasi sine ullo adhuc intellectū, sine ulla recta voluntate sine ulla ratione, quasi nec adesset homo, nedum Christianus.

Isr. 2.

III. PUNCTUM.

QUÆ hodiernum igitur Christi triumphum res una magis illustrare debuerat, hæc una magis obscurat, Nempe humana voluntas, quæ quidem quanto esset magis subjecta Christo, tanto ejus triumphum illustriorem redderet. & quanto etiam per peccatum magis erit disjuncta, tanto illum obscuriorem faciet, tantumque de solenni ejus deducet gloria, quantum à præstantissimo belli Duce detraheretur, cum vel ei parva diriperetur præda, vel ne illa sibi pareret, avocaretur. *Mutaverunt gloriam incorruptibilem Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominū.* Quasi non esset ipse Christus, aut quasi Christus non esset Deus, quem hodie singulari gloria colendum ducimus. *Repletus es tu ipse ignominia pro gloria,* dicit Dominus. Id est, in te ipsum peccator convertis quod Domino facis. Si de te Christus triumpharet, gloriosum triumphum ageret, & in glo-

Rom. 1.

Hab. 2.

E 2

1100

iam turam redundaret; quod si de te non triumphat, ignominiosus erit triumphus, & erit ignominia tua talis triumphus. Hoc enim ipso quo de te non triumphat Christus, triumphat diabolus: hoc ipso quod non vis dicere sicut Apostolus, *Deo gratias qui semper triumphat nos in Christo Iesu*, vis de te dici hoc ab eodem Apostolo: *resipiscant à diaboli laqueis à quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem*, & rex Graeco, circumducitur velut bello victi, vel ut feræ reti captæ. Quid autem ignominiosius quam sic à Christo transire ad demonem? Sic è captivo Christi captivum fieri demonis? Sic malle de te demonem quam Christum triumphare? Sic denique quam Christo putas hodie conferre gloriam, hanc sibi demoni jure quodam suo vendicet, quis te ipsum vendicat, te suum possidet. *Voluntarium servum sibi diabolus auctionatur*, inquit S. Ambr. *nominem iugo servitutis astrictum possidet, nisi se ei prius peccatorum arrendiderit*; sic & nemo peccat quin se illi vendat in servum. O dignum tali Domino servum!

Hocne est solemnitatem Domini agere? Hocne est triumphum Christi celebrare?

Quid prodest vias mundare cum immunda incedas anima? Quid prodest faces accendere, cum in tenebris amoules? Quid prodest externum procedere tenere ordinem, cum iatus animo procedas inordinatus? Quid honoris causa corpus & pare Christi, cum ab eo per peccatum longè magis distes quam à terra ecelum? Pro sunt illa quidem suo palam modo, nec sunt propter peccatores deferenda, sed privatim ita infuscantur à peccato; ut quod illustrius esset in triumpho, si duceretur in gratia, fiat ejus defectu tenebrius. *Quomodo obsecratum est aurum mutatus est color optemus dispersi sunt lapides sanctuaris in capite omnium platearum*! Filii Sion inelysi & amici auro primo, quomodo reputati sunt in vasa testea, opus manusum figuli?

Hæc & alia quæ deplorat Jeremias externa danna, vastationes rerum sacrarum, jacturam bonorum omnium superate cinur, quis non indolere? Quis non lamentare? At quia non appareret foris nostra de de cora, quia soli Deo patent, non hominibus, ideo co minora ducimus, & hoc unum videmur agere, quod videtur, quod autem non videtur, nostra nil refert. O Christe quid tuor animi tui? Quid interni sensus? Quid sacri peccatoris? Quid divina mentis? Nonne tu ipse es qui curam inter norum præ externis tantopere commendabas? Nonne tu ille ipse qui cæcitatibus & amentibus condemnas eos qui quod deforis es-

set, mundabant, interna verò negligebant? An minus modò circa hæc animi quam dum olim mortalem vitam ageres? An minus modò successi peccatoris quo in nos ardeas? Nonne tantò id magis nobis verendum quantò te minus verendum præ bes? Nonne illud de te nobis pronunciatum? Porro *Triumphator in Israel non parcat, & panitudine non flectitur*. Tantine peccator, erat ut peccatum hodie deponeres? Ut confessione mentis expiaret; & paratior celebrando Christi triumpho accederes? Non legisti quod post insignem partam victoriam, cum David à suis Ierosolyma velut in triumphum duceretur, expresse dicitur, *Viri Iuda adhaerere Regi suo*. Qui sunt viri Iuda, nisi viri confessionis? Hi nempe sunt qui adhaerent regi suo Christo, licet locorum intervallo sint longiores. Quamobrem *pro occupemus faciemus in confessione*. *SI CVT fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei*.

Quæ Psalmi verba possent urgeri vehementius, vel conjunctim cum præcedentibus vel separatim, hanc formando & declarando Veritatem practicam:

Sicut ab igne cera, sic debent hodie peccatores à Christi petite facie.

RATIO EST, Quia quod ignis in ceram agit, hoc Christus in peccatores, si Christo consentire vellent, & sic perirent.

Sed debent Christo velle consentire. Ergo & sic perire, non quidam homines, sed peccatores.

Quæ enim dua res sunt, homo & peccator, inquit S. August. peribunt peccatores ut salventur homines, totis ipsorum peccat sperentibus. Sic idem ipse S. Doctõr exponens verba Jonæ Prophetæ. *Adhuc quadraginta dies & Nini ve subvertetur*. **EVERTUNTUR**, inquit, peccatores duobus modis, aut sicut Sodomitæ, ut pro peccatis suis ipsi homines puniantur, aut sicut Nini vite, ut ipsa hominum peccata puniendo destruantur. Factum est quod prædixit Deus; eversa est Ninive quæ mala erat, & bona edificata est quæ non erat;stantibus enim manibus atque domibus eversa est civitas in perditu moribus.

Ad primam autem propositionem quid clarius, quam quod ex Deuteron. clamat Apostolus: *Et enim Deus nos igne consumens est!* Nonne & ipse Christus de se affumabat: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi ut accendatur?* Licet verò per illum ignem posset omne bonum intelligi, quod Christus in mundum attulit, verius tamen illa significatur gratia, qua omne malum culpæ vellet absumere.

Non

2. Cor 2.

2 Tim 2.

Lib. de vita beata.

Thron. 4.

Matth. 23. Luc. 11.

1. Reg. 15.

2. Reg. 20.

Es. 67.

Tract. 12. in Ios.

12. Civit. 24.

Deut. 4. Hebr. 12. Luc. 12.

Non sic enit̄ circa omne bonum, aut circa omnes homines de suo dicit igne, *Et quid volo nisi ut accendantur*, sicut circa omne malum & circa omnes. Non vult inquam omnibus omne bonū, *Cum in domo patris aterni mansiones multa sint*; Sed ab omnibus omne vellet excludi malum præsertim culpæ, *Nolens aliquos petire*, inquit S. Petrus, *sed omnes ad poenitentiam reverti*.

Cum autē semper, tum hæc profectō die quam sibi singulariter caram & honorificam designavit dubitari non potest, quin vellet hunc ignem in illis accendi omnibus à quibus vellet honorari: Vellet, inquam, hoc illo suo igne tam ardentem illorum peccata consumere quam libet̄ hodiernum ab eis cultum & honorem acceptat. Nam

cum *doma est honoris iniquorum non probat aliquid*, ut ait Sapiens: nonne si quorum hodie dona probat & honores, nollet eos esse in quos & impios? Nonne si laudem hodie sibi acceptam indicat ab ore hominum, nollet hos homines esse peccatores, cum sit expresse scriptū. *Non est spacio saluti in ore peccatoris*: Nonne sic Deus dicitur

Abelis munera potius respexisse quam Caini? Nonne sic amicos Jobi ad ipsum remisit Jobum quo intercedente fierent eorum munera gratiora? Nonne sic illis deique omnibus quibus dicit

non est voluntas mea in vobis, dicit, *et munus non suscipiam de manu vestra*: Quam obrem si munus hodie, si laudem, si honorem vult suscipere, nonne prius suam velit in nobis esse voluntatem, id est, nos esse cum ipso in gratia, nos extra peccatū esse, nos illius igne consumi si velimus, sicut *cera fluit ab igni facte*. *Emundate manus, peccatores: et purificate corda, duplices animo*.

Vide in 1. parte de Purificatione Beatæ Virginis, ubi de ferendis cereis.

SED Christo consentire debent peccatores.

Ad hanc secundam propositionem minus etiam restat dubij, cum id certū quod agunt hodie Christiani, hoc agere debeant, id est, non fictē, nō simulatē, sed verē agere. Nonne sic olim in sacris præcipue clamabatur, *Age quod agis*, verē Deum honorato, quandoquidem illum honorare contendis. Nonne alioquin res est ficta & simulata, nisi quis planē consentiat in illud externum opus tam verē ex animo faciendum, quam apparet foris esse factum? Quale est autem, peccator, quale est illud opus, quod paras hodie? Quid moliris? Quid contēdis? Nonne est honor reddendus Christo? Nonne hoc suscipis? Nonne hoc vis? Nonne hoc velle debes ex animo, sic conjungi Christo sicut videris velle coram hominibus? Nonne ve-

rum illi & non simulatum vis deferre honorem? At cum verus non sit alius quam qui à Christo reputatur & quē ipse à te quarit, sicut audivisti, nonne cum illo simul conspirare debes, nonne in hoc ipsum illi cōsentire, illi adhaerere, illi cooperari, cum sine te nihil velit agere sicut sine illo nihil posses?

Cernitū, inquit David populo suo, quod *1. Par. 22. Dominus Deus vester vobiscum sit*, præbete igitur corda vestra & animas vestras, Q. d. quasi concluderet quod nobis est concludendum ex Veritate proposita, ne desitis Deo, sicut vobis non deest: finite vos ipsius igne accendi, quo peccata vestra consumantur, sicut fluit cera à facie ignis. Non minus ille vult hoc in vos agere quam ignis agit in cera: sic vos æque id velitis, sic vos non magis quam cera resistatis. Liberum quidē vobis est consentire vel dissentire, sed libertatē præbere debetis gratiæ, consentiendo potius quam dissentiendo, Nonne illi etiam liberum est hoc in vos agere quod ignis necessariō seu naturaliter agit in ceram? At non minus quam ignis certō ager, non minus quam si necessariō ageret certō ager, quantum vis agat libere. Quin potius, audi excessum bonitatis Christi, pateret̄ potius ignem non agere, non ardere, non ceram liquefacere, non consumere, quam se non ardere desiderio, non inflammari voluntate consumi tui peccati, quo te præsertim tempore cum aliis ad se honorandum convocat. *Mundi sunt oculi eius, ne videant malum, et respicere ad iniquitatem non poterit*. Quid est quod tu modō non idem sentias? Quid est quod libertatem in hoc ipsum non ita certō præbeas? Nonne tibi liberum est, vel adesse hodie vel abesse si velis, ab illo communitate, quo passim convenitur ad Christo debitas referendas palmas? Tu tamen abesse nolles; tu tam bebitem agnoscis pietatis officium, ut tibi quodammodo non putes esse liberum non adesse: nec cera magis fluit à facie ignis, quam quæcunque obstacula quæ te possent inde avocare, deficiunt & quasi liquefiunt aspectu tanti debiti. Solum te manere videtur libertas, ut id unum agat quod debet. Cur non porro pergat ulterius? Cur non cogitas te non minus debere sacris hodie interesse persolvendis, animo rectē composito, quam corpore, quandoquidem agitur de honorando Christo, qui animo magis quam corpore honoratur? Aut si non ignoras tale debitum, cur non reddis æquē ac aliud? Cur te non reddis illi gratiosum, quem dicis te velle pro debito tuo colere, quē tamen probē scis non posse:

Joan. 14.

2. Pet. 3.

Eccl. 34.

Job. 15.

Gen. 3.

Job. 42.

Mal. 1.

Eccl. 4.

1. Par. 22.

Hab. 1.

posse debite colere, nisi te illi gratiosum reddideris. Nonne hoc est pravaricari? Nonne hoc est una manu destruere quod altera construas? Nonne hoc est in duas partes claudicare? Nonne hoc est Arcam & Dagonem simul statuere?

If. 46.

Memento istud & confundamini: redite pravaricatores ad cor: recordamini priora seculi, quoniam ego sum Deus. Quasi diceret, hæc cogitate quæ cogitari non possunt sine confusione, nec eorum sentiri potest confusio sine pio cordis affectu, quo tandem, liquefacti peccatis qua parte peccatores estis. Quod si tali pietatis sensu non emollimini, revocate in mentem quæ prioribus sæculis supplicia. Deus sumpeit ab his, qui Arcam aut res sacras profane tractaverunt. Nam ille ipse est Deus qui olim & qui modo à vobis colitur; ille ipse ignis qui ardore justitiæ consumet eos in interitum, qui ardore bonitatis consumi noluerunt in salutem. O sancta Prophetæ vota, o antiqua sanctorum desideria, quod

tandem spectabatis, cum è cælo in terras sic Dominum evocaretis: *Vitam dirumperes cælos & descenderes: à facie tua montes defluerent; sicut exustio ignis tabescerent, aqua arderent igni. Ecce jam torres dirum puntur cæli & descendent; nec dubium quia ab eius facie multi montes defluerint; Sed cur non omnes? cur tam multi adhuc indurati? Cur tam multi bonitate tanta magis etiam obfirmantur quam emollescunt? Hoc est scilicet quia licet ignis ceram liquefacit & obdurat lutum, sic lutozæ mentes illo divino igne magis indurantur, aut qui ceræ sic indurantur, apparet eos esse lutosos & terrenos homines.*

Contra est illa Veritas quæ infra in hac parte declaratur, ubi de cælesti pane, *Quo qui vivunt, Cælestes fiunt: & sic in suis vivunt corporibus sicut Cælestes in Assumptis. Vide Fer. 5. 6. & Sabbathum Hebdom. 13. Quod etiam multa huius & sequentis septimanæ referri possunt.*

FERIA SEXTA.

DE EVANGELICA DOCTRINA, A CHRISTO DOMINO TRADITA ET SUMMATIM CONTENTA IN SANCTISSIMO SACRAMENTO.

Dabit vobis Dominus panem arctum, & non faciet avolare à te ultra doctorem tuum: & erunt oculi tui videntes præceptorem tuum, & aures tua audient verbum monentis: hæc est via, ambulate in ea. If. 30.

VERITAS PRACTICA.

Sacra Christi schola, Sacro-sanctum Sacramentum.

Hic totum disces Evangelium, brevi compendio, nullo impendio.

RATIO EST, Quia totius Evangelij quoad moralem doctrinam & practicas veritates, de quibus hic igitur, breve compendium hic continetur Christi verbis: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me. Quorum proinde verborum vim & sensum si facile didiceris, disces brevi compendio & nullo impendio totum Evangelium.

Luc. 9.

Ad horum verborum vim & sensum facile disces ex Sacro-sancto Sacramento

Ergo hic totum disces Evangelium, brevi compendio, nullo autem impendio: quod quam sit fructuosum, satis patet.

I. PUNCTUM.

MULTIFARIAM, inquit Apostolus, *Hebr. x.* multisque modis Deus olim loquens in Prophetis, novissime diebus istis, nobis locutus est in filio.

Cogita quam potenter, quam efficaciter loqueretur dum viveret, *Matt. 7.* Erat enim docens sicut Pharisæi, *Ioan. 7.* & non sicut Scriba eorum & hic homo.

Et verò ut absolutam eorum omnium quæ ad formandos mores commendabat summam aliquam faceret, & breve quoddam compendium

fic

hic identidem se sequentes admonerat, *si quis vult post me venire, abneget seipsum, & tollat crucem suam quotidie, & sequatur me*; Quibus in verbis quidquid continetur, cum eminenter & excellenti quadam ratione contineatur in sanctissimo Sacramento, nonne *Sacra Christi Schola* dici potest? Nonne *hic totum Evangelium brevis compendium, & nullo certo impendio, cum hoc tantum postulatur, ut consideres quid hæc verba significant; & te his affici sinas cum gratia ut id libenter velis exequi quod faciendum didiceris.*

Hoc itaque diligenter investigandum, quomodo tota moralis & Evangelica Christi doctrina compendiosè contineatur paucis illis Christi Domini verbis. Quod ut manifestius fiat, expende quod sæpius alibi dictum est, universam hanc nostram spirituales vitam, in his tribus consistere: Primò quidem ab inordinatis motibus concupiscentis appetitus circa bonum sensuale abstinereur: deinde ut motus irascibilis circa malum sensibile sustineatur; ac demùm sua quique in vocatione quod sibi agendum viderit, id tranquille agat in Domino.

Cum enim voluntas humana naturaliter duos præcipuos habeat motus ad quos ceteri omnes referuntur, unum scilicet complacentiæ in bonum sibi connaturale: tum alterum displicentiæ naturalis à malo sibi contrariio: hinc fit ut omnis in ordinatio vitiorum ea sit, vel quod nimis & inordinate homo feratur in illud suum bonum, vel nimis aversetur malum; ac proinde tota virtutum ordinatio contra naturales illos motus in eo præcipue consistit ut abstinemus seu contineamus nos, in illo bono: & oppositum sustineamus malum. Nam sicut vita naturalis continuis duobus cordis moribus continetur, quos diastolem vocant & systolem, id est, dilatationem & contractionem, unde est eius pulsus & agitatio: sic vita sensualis & animalis, duabus illis motionibus, complacentia videlicet qua dilatatur ad bonum sensuale: & displicentiâ qua contrahitur ad malum sensibile: unde sequitur quod quemadmodum suffocatione, aut aliunde impeditis illis cordis motibus, humana vita tollitur; ita mortificatione seu virtutum exercitio repressis istis vitæ sensualis appetitionibus intereat illa necesse est. Reprimuntur autem abstinendo & sustinendo, unde ad perfectam onem restabit tantum agere quidquid agendum occurrerit; in quo perfectè agendo nulla prorsus erit difficultas, cum nulla

superfit naturæ repugnantia quæ sublata est per mortificationem utriusque appetitus, ut dictum

JAM verò quàm sapienter Dominus illa tria suis comprehendere verbis, facile est advertere. Nam quod dicit *ABNEGET SEMETIPSUM* perinde est ac diceret, *abstineat à prava concupiscentia* Tum quod pergit *ET TOLLAT CRUCEM SUAM*, hoc est, *sustineat quod sibi grave est; ac denique quod addit ET SEQUATUR ME*, Id est, *agat, & operetur in sua vocatione, exemplo ipsius Christi qui sic vitam suam instituit, ut nos idem facto doceret quod verbo; unde illud est sancti Augustini: *liberum continere ijs que dicuntur bona, & sustinere quæ abundant mala. Continentia est, sollicitas mundi non credere: sustinentia, iniquitatis mundi non erodere. Et ideo Christus Dominus omnia bona mundi contempsit, & mala sustinuit, ut nec in illa quæretur sollicitas, nec in ista timeretur infelicitas, itemque alibi: *Omnia quæ habere cupientes non rectè vivebamus, carendo vita fecit: Omnia quæ vitare cupientes à studio deviamus veritate, perpetuando asjecit.***

Serm. 245.
de Temp.

l. de Vera.
Relig. c. 16.

Mich. 2.

O quis prætexat ignorantiam vel rerum discordiarum multitudinem cum tam paucis omnia comprehendantur! Quis verò difficultatem assit objicere, cum suum videat ducem & magistrum non minus exemplo suum quàm verbo edocentem! O quàm rectè dictum à Propheta: *Transibit rex eorum coram eis, & Dominus in capite eorum: Ut scilicet eò primus eat quod se sequentes vocat,*

H. PUNCTUM.

SED hæc tria facillimè percipiuntur in Sacrosancto Sacramento.

Et quidem duobus præcipue modis, objectivè, & subjectivè. Objectivè considerando statum eius corporis seu modum sacramentalem quod ibi existit. Talis enim est ut totus sit in his tribus, *ABSTINENDO, SUSTINENDO, ET AGENDO*; primo quidem abstinere omni actu vitæ naturalis: licet enim habeat oculos, aures, linguam & alia corporis membra, non tamen ijs utitur, non ijs videt, nec audit, nec loquitur; sed alio prorsus spiritali modo. Deinde quantum quidem pati iam potest, quibus non injuriis & contumeliis subjacet, & quæ non patientia illas suffert? Ac denique perpetuò illic agit & operatur, conferens gratias omnibus, quotquot se ad eas dignè recipiendas obtul-

S A B B A T O.
DE MIRACVLIS CHRISTI DOMINI
RURSUM EDITIS IN SANCTISSIMO
SACRAMENTO.

Memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus,
escam dedit timentibus se. Ps. 110.

VERITAS PRACTICA.

Nisi Christo resisteres sic te Christus in se, sicut panem consecratum, converteret.

RATIO EST, Quia Sacramenta suum semper habent effectum nisi ponatur obex.

Sed effectus Sacramenti Eucharistia singulariter inter alios commendatus hic est, ut te Christus in se convertat, modo proportionato seu convenienti sicut panem in se convertit.

Ergo nisi Christo resisteres, sic te Christus in se sicut panem consecratum converteret; unde apparet & quam illi resistas, & quam illud sit grave.

I. P U N C T U M.

Q UÆ tria in miraculis Christi semper eminebant, Potentia, Bonitas, & Sapientia; ea manifestè apparent in mirabilibus, quæ quotidie operatur circa sanctissimum Sacramentum. Quæ bonitas sic se omnibus communicare! Quæ potentia tot uno momento miracula edere! substantiam panis & vini à speciebus separare! species illas sine ullo subiecto sustentare! totum suum corpus in tam angusto constituere! totum in tota Hostia & totum in singulis partibus collocare! Verè videmus quotidie mirabilia &c. quia Prophetam magnam surrexit in nobis, & quia Deus visitavit plebem suam.

LUC. 7.

Quantam verò sapientiam, quamque admiranda, dum documenta tam varia tamque salubria in illis includit miraculis! Quod enim pereunte panis substantia remanent accidentia, hoc indicat sic nos convertendos intus in Christum licet extra talem quoad formam maneamus. Accidentia suo à subiecto separata significant motus nostros naturales sic posse à concupiscentia

Haynesius Pars tertia.

contineri. Effectus quos illa producunt accidentia sine ullo subiecto repræsentant operationes vitales animæ quæ citra ullum animi detrimentum produci possunt. Esse totum in qualibet parte, nec maiorem esse in maiori Hostia quam in minori, docet nos sic perfectè omnia facere nulla ut in re vel exigua desimus sicut in præcipua. Quis sapiens & custodiet hæc? Et intelliget misericordias Domine.

Ps. 106.

Consideranti verò attentius circumstantias quæ hæc miracula comitantur, tam singulares & stupendæ apparent, ut is exclamet necesse est memoriam fecit mirabilium suorum misericors & miserator Dominus. Quod enim Christus aliquando, vel quod Petrus, Paulus, aut alii viri sancti miracula per divinam interdum virtutem ediderint, quid mirum, cum tales tantiq; viri essent; sed ad unam Sacerdotis vocem quotidie ac singulis pene momentis & uno simul tempore tot ubique locorum multiplicari miracula, quot Hostiæ consecrantur! hoc verè est admirandum.

Cum autem æquè vellet Christus nos in se convertere sicut converti panem in corpus suum, & vinum in sanguinem, quid est quod non æquè convertimur? Nonne maiorem quàm ceteræ creaturæ Christo debemus obedientiam? Ita planè, nec ulla nos inde ratio iure avocare potest; sed quia liberi sumus & libertate abutentes Christo resistimus, ideo id in nobis non efficitur. Quod certè non minus pendendam est, quàm damnosum. Quamobrem ut seriò prospiciatur, sic proponenda fuit veritas, ut, quod est in hac materia magis probrosum & stupendum, tanquam certum tibi persuadeas, Quod nisi Christo resisteres, sic te Christus in se sicut panem consecratum converteret.

Ratio quæ petitur ab effectus Sacramenti certitudine, tam certa est quàm ipsa effectus certitudo atque infalibilitas de qua sic Tridentinum

F tinum

Sess. 6. c. 9.
 Sess. 7.
 Can. 6.
 Can. 7.
 2. Tim. 2.
 Eccl. 15.

tinum: Nemo pius de Dei misericordia, de Christi merito, deque Sacramentorum virtute & efficacia dubitare debet. Et alibi: Si quis dixerit Sacramenta nova legis non continere gratiam quam significauit; aut gratiam ipsam, non ponentibus obicem, non conferre, Anathema sit. Rursumque consequenter: Si quis dixerit non dari gratiam per huiusmodi Sacramenta semper & omnibus, quantum est ex parte Dei, etiamsi ea rite suscipiant: sed aliquando, & aliquibus: Anathema sit. Potestne certius aliquod defini? Quod autem dicit de gratia, perinde est ac de effectu, cum effectus Sacramenti sit illa gratia quae ad certos quosdam effectus datur. Ille fidelis permanet, negare se ipsum non potest. NON dixeris, Per Deum abest.

II. PUNCTUM.

SED effectus Sacramenti Eucharistia singulariter inter alios commendatus, hic est, ut te Christus in se convertat, sicut panem consecratum in suum corpus transmutat.

Non pari quidem modo, non substantiae transmutatione, non separatis naturalibus à subiecto accidentibus: sed mutatione vitae, sed participatione gratiae, sed ineffabili quadam diuinae communicatione naturae quam variis similitudinibus, & diuersis loquendi modis explicant sancti Patres. Sanctus quidem Chrysostomus de re ipsa comprobanda magis sollicitus quam de modo, sic pluribus hunc singularem praedicabat effectum: Semetipsum, inquit, nobis commiscet, & non solum tanquam, Verum & ipsa re nos suum efficit corpus. Et paulo post: Quod angeli videntes horrescunt, neque libere audent intueri propter emicantem inde splendorem, hoc nos pacimur, huic nos unimur, & facti sumus unum Christi corpus & una caro. Et alibi: Non tantum per Charitatem, Verum etiam ipsa re in illam miscemur carnem: propterea semetipsum nobis immiscet & Corpus suum in nos contemperavit, ut unum quid simus tanquam corpus capiti coaptatum. Itemque rursus: Nos in unam cum illo massam reducimur, effecti unum Christi corpus & una caro.

Hom. 60
 ad pop.
 aut.

Hom. 61.

Hom. 83.

Orat. Ca
 tech. c. 37
 l. 4. in
 Ioan. c. 17

Sicut parum fermenti sibi assimilat totam conspersio-
 nem, ita corpus Christi cum fuerit intra nostrum,
 totum ad se transmutat & transfert. Sic S. Cyril-
 lus Alexandrinus: Sicut si quis liquefacta cera & a-
 liam ceram infuderit, alteram cum altera per so-

tum commisceat necesse est, sic qui carnem & san-
 guinem Domini recipit, cum ipso ita coniungitur
 ut Christus in ipso & ipse in Christo inueniatur.
 S. vero Cyrillus Hierosolymitanus sic breuius nec
 minus efficaciter: Concorporei, ut ita dicam, & *Catech:*
 Con sanguinei Christi facti estis. Et post pauca: sic *Myt. 4.*
 efficitur Christi fieri hoc est Christum in corpori-
 bus nostris ferentes: sic secundum beatum Petrum
 diuina natura consortes reddimur. Sanctus quo- *l. 8. de*
 que Hilarius ex pluribus Christi verbis hoc i- *Trin. 3 p.*
 dem fusè declarat. At Diuus Thomas id clarè *q. 79. a. 1.*
 explicat ex modo quo traditur hoc Sacramen-
 tum nempe per modum tibi & potus.

Sanctus denique Ioannes Damascenus hanc *l. 4. de fide*
 aptissimam affert similitudinem: Quomodo *Orth. c.*
 illa qua mediante igne aurum attingunt, deaur- *14.*
 rantur: sumptoque colore vel ferrum auri instar
 resplendet, ita fideles qui dignè ad Sacramentum
 corporis Christi accedunt ac mediante igne Cha-
 ritatis carnem eius Sacramentissimam contingunt, ei-
 dem uniantur Christo, adeoque similes videntur
 vita & opere, & quadam ratione sunt. Quasi di-
 ceret, ferrum ignitum vel deauratum semper est
 ferrum, sed per ignem & aurum quibus conjun-
 gitur sic mutatur, ut ferrum quodammodo esse
 desinat, & per ignis atque auri proprietates quas
 induit, ignis & aurum esse videatur. Hic est effe-
 ctus ignis & auri ut sic ferrum & quidlibet in se
 transmutent, sic plane de effectu sanctissimi Sa-
 cramenti sentiendum. Adstupescere vel tantae bo-
 nitati diuinae quae id velit: vel tantae malignitati
 humanae quae id nolit.

III. PUNCTUM.

HINC igitur nisi Christo resisteres, te Christus
 in se sicut panem consecratum converteret.
 Quia hic est effectus Sacramenti non minus in-
 falibilis ex parte Christi, quam effectus verbo-
 rum ipsius Christi propter quae panis consecratur &
 transmutatur in Christi corpus. Undenam credis
 ex prolatis verbis quae dicuntur Sacramentalia,
 statim confici Sacramentum, nisi quia sic infal-
 libiliter ordinatum & statutum est à Christo Do-
 mino? Atqui ab eodem sic ordinatum est ut Sa-
 cramenti effectus tam certè produceretur, nisi o-
 exponatur; quid ergo est, quod non in te produ-
 citur nisi quia panis obicem, nisi quia resistis? Sic
 omnino Sacramentum non fieret nisi sacerdos
 proferret verba omnia proferenda, nisi esset ma-
 teria debita & nisi haberet intentionem confici-
 endi Sacramenti, quia sic poneret obicem, quo

posito

posito nihil profus efficitur, & quo sublato fit infallibiliter quod significatur fieri.

Quid hic hæres? quid dubitas? quid non clarum & apertum? Dices forte alios referri fructus & effectus Sacramenti; sed esto, dum hic inter alios sit æquè certus effectus, manet probum tibi certò inferendum, te Sacramento resistere, nisi hunc referas fructum & effectum: sic autem certus est & determinatus, ut ad eum velut notio-riorem & firmiorem alii omnes referantur. Sic S. Leo: *Non aliud ait participatio corporis & sanguinis Christi, quam ut in id quod sumimus, transeamus*; Id est, eo cætera omnia referuntur, hic est præcipuus finis & effectus Sacramenti. *Non me in te mutabis, sed tu mutaberis in me*, ait Dominus S. Augustino.

Jam vero vide, quid sit Christo resistere in re tanti momenti! Quid times te in Christum converti? Quando aliquid de te detrahendum & perdendum esset, nonne id libenter profundendum esset pro ejus cultu qui se tam miris modis deprimat & deperdit, si fas est ita loqui, ut bene de te mereatur? Sed quem te ipsum facis?

Putasne si convertereris in Christum, deterius aliquid tibi adveniret? Quid dabis Christo quod non ille restituar & renumeret infinite quovis distanti pretio? Dabis vitam tuam animalem, & ille dabit suam divinam; compara simul utramque vitam; neque id ita respicias quid forte des quam quod recipias. Non est dare nec perdere quando quid vilius mutatur in pretiosius. Quando præter virgas & flagella Deus nihil daret, essent flagella dona, nec dona essent recusanda. Certè tantò minus excusaris cum nil præter gratias tibi offert & negligis; cum nihil minus quam seipsum tibi tradit, & quasi major ipso esses tu munus averfaris! Nunquid Deo potest comparari homo? An ignoras quid manna recusantibus, pœnæ quondam contigerit? Hinc illa veritas infra explananda:

Qui divinam expellit Sacramenti gratiam, non minus peccat quam qui olim manna repulerunt.

Iob. 22.
Sabb.
Hebd. 13.

D O M I N I C A
INFRA OCTAVAM CORPORIS CHRISTI,
QUÆ EST
SECUNDA POST PENTECOSTEN.
DE CONVIVIIS QUIBVS CHRISTVS
DOMINVS INTERESSE VOLUIT,
UT AD SUUM NOS INVITARET.

Homo quidam fecit Cœnam magnam, & vocavit multos.

Luc. 14.

CUM in his duabus Hebdomadis nostrum sit institutum celebriores Christi Domini actiones, diebus singulis proponere considerandas in sanctissimo Sacramento; quæ nobis hodie proponitur ejus actio, pars illa est conversationis humanæ quam tenuit in alearis conviviis & hospitiiis, quò vocabatur. Mirum certè quod sic Christus vellet cum hominibus convivere & convivari: sed tamen decentissimum & fini quem sibi præstituerat convenientissimum, ut expressè docet D. Thomas, tota quæstione quadagesima tertiæ partis.

Quam obrem considerari tantisper posset in illis variis, quas frequentavit, mensis, ut modè in omnibus, ut accommodatè ad omnes, ut sapienter ad quæcunque occurrerent salubri documento condienda, & ad Sacrum suum epulum quod destinabat celebrandum nobiscum referenda. Vide illum in Cana Galilææ, ut inuitatus ad nuptias aquam in vinum mutat; nonne hæc est manifesta

Iob. 22.

F 2

nostris